

Стоїть пам'ятник попід лісом...

Хроніка нашого суспільного життя останніми роками переповнена негативом. Там когось вбили, там — пограбували... Тим же, кому поталанило, немає шансів на заспокоєння: «турботливі» засоби масової інформації опрацьовують співгромадян з такою віртуозністю, що, здається, і не люди ми, а примітивні істоти, запрограмовані насолоджуватися і руйнувати. Маніпуляції свідомістю роблять свою справу — думати не хочеться: немає стимулу. Інші, мовляв, подумают, розв'яжуть проблеми.

Звичайно, подібне траплялося і раніше: виклики розуму, душі людської. Ситуація нинішня небезпечна тим, що по волі недобрій, темній, втрата духовних орієнтирів здається всеохоплюючою. І хто ж винен у цьому: ЗМІ, правителі наші чи легковажність чиясь, — то вже справа вторинна. Дитина по незрілості своїй може кинути камінь у собаку, голодна людина — вкрасти шматок хліба, безвідповідальний начальник — спровокувати аварію на заводі... Вчинки конкретні, завдана шкода очевидна: стосується речей реальних. А якщо удар наноситься по тому, що не відчуєш на дотик? Так було в радянські часи з православною вірою. Скільки «зусиль» було вжито на викорінення духовної спадщини! Скільки людей загублено, храмів знищено... Однак не по силах владі була ця боротьба. Не по рівню чиновника-партійця чи якогось завзятого чекіста. Господь заступився. Віру не вбили. Але битва, схоже, не завершується. З деяких

пір розпочалося на теренах України полювання на пам'ять. «Як таке може бути?» — скажете. Людині, якщо її життя осмислене, властиво пам'ятати. Було б інакше — кожен новий день ми розпочинали б «з чистого аркуша». Саме поняття «життя» як процесу нагромадження і застосування необхідних знань втратило б сенс.

Не можемо ми не пам'ятати, хто допоміг і допомагає кожному з нас увійти у цей світ: наших батьків, близьких людей, тих, з ким пов'язані ми сердечно. Кожен день чомусь навчає. Особливо запам'ятовуються моменти випробувань житейських, коли робиш вибір — складний, неоднозначний, а зробивши, платиш за нього дорожчу ціну. Такою віхою в історії багатьох народів була Велика Вітчизняна війна, усюди по наших містах і селах стоять пам'ятники загиблим воїнам, мирним жителям. Нагадують про перемогу, здобуту на фронтах, у тилу... Стоять чи стояли? На жаль, їх стає усе менше: частину «декомунізують» (так це називається), частину просто забувають. Як і самих учасників подій вже майже вісімдесятирічної давнини. До останнього часу люди, що пройшли вогняними дорогами, були у пошані, і не лише на своїй землі. За життя їх запрошували до шкіл, складали про них вірші, знімали фільми. Суспільство поважало свою історію. Було до ветеранів почуття захоплення, якраве, свіже...

Живих учасників війни тепер небагато. І ось яка лукава думка іноді приходиться: «Підтримаємо цих старих, поки ще вони живі... Скільки

їх залишилося?..» А за нею — інша, зовсім уже зрадницька: «Скільки їм залишилося?..» Втім, що там якісь «думки»? Старих тримають у злиднях, їх принижують і подеколи б'ють. Над пам'ятниками глумляться. Перекреслюють пам'ять. Чим тому завадити? Історична наука усіх точок над «і» не поставить. Хоча й архіви у більшості відкриті, і мемуари написані, і багатотомні труди. Історія Великої Вітчизняної війни — це не історія сама по собі (ланцюжок подій), це боротьба за смисли. Світова війна — щось надчасове. Її осердя — боротьба між добром і злом.

Був у нашій долі День Перемоги — 75 років тому. А День Перемоги — 75 років по тому? Кого або що доводиться перемагати нам? Чи сприймаємо сенс тих поневірянь і жертв, завдячуючи яким прийшли у життя нові покоління?..

Сформулювати це запитання і відповісти на нього допоміг один недавній епізод. Кількома рядками полтавські ЗМІ розповіли про те, що напередодні 9 Травня цього року полтавець Костянтин Сахно відновив пам'ятник радянським воїнам дорогою з Полтави на Диканьку. Новина зі знаком плюс. Від таких мимоволі відвикаєш під напором усілякої чорнухи. Домовилися зустрітися. На подив, свою розповідь про відбудову монумента Костянтин Григорович розпочав з історії суто сімейної. Хоча, на перший погляд, безпосереднього зв'язку між подією, що сталася, і спогадами про батьків та дідів нема.

Закінчення на с. 8–9

У номері:

«Раз добром
нагріте серце вік
не прохолоне!»

Нові маленькі відкриття
про обдаровану нашу землячку
Глафіру Псьол

с. 10-11

Обранці
святого Георгія

Про Георгіївські нагороди
і нагороджених

с. 12-13

Иезекииль

Пророк изгнанников

с. 14

«Запевнення
Апостола Фоми»

Про що свідчить унікальний експонат
Полтавського краєзнавчого музею

с. 16

**ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО**

**ХРАМУ
СВЯТОГО АПОСТОЛА
АНДРІЯ ПЕРВОЗВАНОВОГО
МІСТА ПОЛТАВИ**

Р/р 3733148900000000260067926
Код ЗКПО 22531703
МФО 331489
ПАТ «Полтава-банк»

Сердечно дякуємо всім
відомим і невідомим благодійникам!

Митрополит Филип звершив чернечий постриг

✠ У соборі Хресто-воздвиженського жіночого монастиря Полтави Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип 2 квітня звершив постриг послушниці в інокіні з нареченням імені Аполлінарія. Після постригу Високопреосвященніший Владика звернувся до новопостриженої сестри з архіпастирською настановою про правила і мету чернечого життя.

Неділя 5-та Великого посту

У неділю 5-ту Великого посту, преподобної Марії Єгипетської, 5 квітня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Боже-ственну літургію у Спасо-Преображенському Мгарському монастирі. Його Високопреосвященству співслужила братія обителі у священному сані.

За богослужінням були піднесені сугуба молитва про позбавлення українського народу від епідемії коронавірусу, а також молитва за медичних працівників, які самовіддано і невтомно борються з поширенням інфекції і рятують людські життя.

Після Великого входу Високопреосвященніший Владика звершив хіротонію у сан диякона студента Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Віктора Кирпоти.

Перший іночеський постриг у Горбанівському монастирі

✠ Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип 6 квітня звершив перший постриг в іноцтво в Богородицькому Горбанівському жіночому монастирі, що існує лише кілька років. Новопострижена інокія в постригу отримала ім'я Ісидора.

За богослужінням молилися настоятелька монастиря ігуменя Ангеліна, сестри та духовенство обителі. Після завершення чину постригу Високопреосвященніший Владика звернувся до інокіні Ісидори зі словом настанови про подвиг чернечого життя.

Єпархіальна хроніка

2 квітня Полтавська єпархія передала до медичних закладів Полтавської області 3000 тестів на коронавірус (DialPlexQ™ 2019 nCoV), а також засоби захисту від вірусної інфекції. Тести та протипандемічні засоби захисту було закуплено спільними зусиллями Української Православної Церкви і Міжнародного благодійного фонду Вадима Новинського на честь Покрова Пресвятої Богородиці.

4 квітня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Полтавська єпархія Української Православної Церкви передала понад 1000 індивідуальних захисних масок для прихожан полтавських храмів.

Крім того, єпархіальний відділ благодійності та соціального служіння силами волонтерів та православної молоді зшив достатню кількість захисних масок. При їх виго-

товленні дотримувалися всіх необхідних санітарних норм і вимог.

6 квітня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Горбанівський Богородицький жіночий монастир надав благодійну допомогу Центру надання соціальних послуг Щербанівської сільської ради. Директору Тамарі Миколаївні Білобровій та завідувачу відділення соціальної допомоги вдома Марині Володимирівні Конник волонтери передали захисні маски для соціальних робітників та засоби гігієни (мило, туалетний папір, пакети для сміття, засоби для миття посуду і гігієнічної обробки приміщень) для малозабезпечених верств населення й осіб віком понад 80 років сіл Розсошці і Горбанівка.

Удні карантину, коли люди повинні були пере-

важно залишатися вдома і, відповідно, не мали можливості забезпечувати себе необхідним, волонтери єпархіального відділу соціального служіння і благодійництва Полтавської єпархії (керівник — протоієрей Андрій Сімон) не лишилися байдужими до потреб земляків. Вони, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, відразу зайнялися справами милосердя.

Волонтери взяли за пошиття захисних масок, які потім були передані засудженим, що перебувають у державній установі «Божківська виправна колонія (номер 16)» через її адміністрацію.

Небайдужа молодь також відвідує одиноких, хворих, людей похилого віку, багатодітні сім'ї, сиріт, несучи всім світло своєї любові та турботу і доставляючи продукти харчування (картоплю, цибулю,

гречку, макарони, цукор), предмети першої необхідності та засоби індивідуального захисту.

У нинішній непростий час волонтерська допомога особливо важлива, адже люди, особливо літні, крім матеріальних труднощів, відчувають велику тривогу. А волонтерське тепле слово і щира посмішка втішають, вселяють надію, що ці негаразди з Божою допомогою будуть подолані.

Принадібно нагадуємо, що відділом благодійності і соціального служіння Полтавської єпархії організовано збір продуктів харчування тривалого терміну зберігання та засобів гігієни для подальшого адресного розвезення вразливим категоріям населення. Приєднуйтеся! Контактна особа — отець Андрій Сімон (телефон +380502594083).

15 квітня Міжнародний благодійний фонд Вадима Новинського на честь

Покрова Пресвятої Богородиці передав для жителів Полтави і області 20 тисяч захисних масок, які безкоштовно роздані полтавцям у храмах.

16 квітня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, протоієрей В'ячеслав Кондратенко на запрошення ТОВ «Полтавахліб-3» звершив чин освячення великодніх пасок.

Вживання освячених пасок і куличів у Світлу седмицю у православних християн можна уподібнити вживанню старо-завітної пасхи, яку в перший день седмиці Пасхальної народ богообраний куштував сімейно (Вих. 12:3–4). Так само і християни в перший день свята, прийшовши з храмів додому, закінчивши подвиг посту, на знак радісного єднання, всією сім'єю починають і тілесне підкріплення: припиняючи говіння, всі їдять благословенні паски.

Благовіщення Пресвятої Богородиці

✠ У свято Благовіщення Пресвятої Богородиці, 7 квітня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Полтавському Хрестовоздвиженському жіночому монастирі. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михайл Волошук, прес-секретар єпархії протоієрей Миколай Довганіч, духовенство обителі.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про позбавлення українського народу від епідемії коронавірусу, а також молитва про медичних працівників, які самовіддано і невтомно борються з поширенням інфекції, рятуючи людські життя.

За Божественною літургією правлячий архієрей звершив хіротонію у сан пресвітера диякона Віктора Кирпоти.

Після літургії Високопреосвященніший Владика за багаторічною традицією випустив у небо пару білих голубів.

Всенічне бдіння в кафедральному соборі

✠ Напередодні свята Входу Господнього в Єрусалим, 11 квітня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив всенічне бдіння в Макаріївському кафедральному соборі

Полтави. Його Високопреосвященству співслужили ключар собору протоієрей Миколай Довганіч і соборне духовенство. Після поліелея Високопреосвященніший Владика звершив чин освячення ваї (верби).

Вхід Господній у Єрусалим

✠ У день свята Входу Господнього в Єрусалим, 12 квітня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Макаріївському кафедральному соборі Полтави. Його Високопреосвященству співслужили ключар собору протоієрей Миколай Довганіч і соборне духовенство.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про позбавлення українського народу від епідемії коронавірусу, а також молитва про медичних працівників, які самовіддано і невтомно борються з поширенням інфекції і рятують людські життя.

Після богослужіння Високопреосвященніший Владика звершив чин освячення ваї (верби).

Вхід Господній у Єрусалим — перехідне дванадцяте свято, тобто одне із головних християнських свят, у які ми згадуємо ключові події новозавітної історії. Вхід Господній у Єрусалим описують чотири євангелісти. Його святкуємо в неділю перед Пасхою, відразу після Лазаревої суботи, оскільки ці свята тісно пов'язані між собою. У народі свято Входу Господнього в Єрусалим називають Вербною неділею. Віруючі йдуть у храми з гілочками, а то й цілими букетами верби. Священик освячує вербу в суботу на всенічній і в неділю після Божественної літургії.

Єпархіальна хроніка

18 квітня Полтавська єпархія отримала Благодатний вогонь з Єрусалима. Його доставили в Свято-Макаріївський кафедральний собор Полтави після того, як делегація Української Православної Церкви, з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія та за підтримки Фонду на честь Покрова Пресвятої Богородиці, привезла Благодатний вогонь в Україну.

У перекладі з грецької Благодатний вогонь означає Святе світло. Так називають вогонь з Пасхальної церемонії виносу запалених свічок з Гробу Господнього (кувуклії). Святковий чин звершує Єрусалимський патріарх. Появу Благодатного вогню у переддень Пасхи Господньої за молитвою патріарха, духовенства і мирян називають «чудом сходження Благодатного вогню».

18 квітня о 23.55, з благословення Високопре-

освященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, телеканали «РТ» та «МІСТО+» почали трансляцію святкового Пасхального богослужіння зі Свято-Макаріївського кафедрального собору. Таким чином, полтавці мали можливість долучитися до Пасхальної Божественної літургії.

Удні святкування Пасхи Господньої, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, волонтери єпархіального відділу соціального служіння і благодійництва спільно з небаждужими полтавцями, проявляючи любов і турботу до ближнього, здійснювали справи милосердя. Допомогали хто чим міг: хтось шив захисні маски, хтось пожертвував кошти на матеріали для них і на придбання продуктів, інші самі купували продукти і предмети першої необхідності. Були й ті, хто допомагав з доставкою на осо-

бистому транспорті. Істотну допомогу надало керівництво Полтавської єпархії.

Узагалі час випробувань (яким є карантин через оголошену пандемію коронавірусу) — дуже цікавий і значимий період у житті кожного з нас. Саме за таких обставин люди ліпше пізнають себе. Чи справжній я християнин? Чи люблю ближнього? А може, моя любов — це лише чергова посмішка у відповідь на схвалення з боку оточуючих? Чи так проявляється справжня любов, яка «милосердствує... не шукає свого, усе зносить... сподівається всього, усе терпить» (1 Кор. 13:4–7)? І чи можемо ми сьогодні наслідувати приклад євангельської бідної вдови, яка на пожертву «з убогства свого поклала весь прожиток, що мала» (Мк. 12:44)?

Центр «Благо» при єпархіальному відділі соціального служіння і благодійництва на чолі з протоієреєм Андрієм

Сімоном об'єднує тих людей, які готові допомагати, які не можуть залишатися байдужими, коли комусь важко. Ось і тепер «благівці» не залишили без уваги самотніх людей і багатодітні сім'ї. На їхнє вітальне «Христос Воскрес!» вдячні люди відповідали: «Воістину Воскрес!» — і в цій відповіді звучали надія і віра у велику любов Господа, частинку якої мають щастя передати наші небаждужі волонтери.

26–28 квітня завідувач Іконописною школою імені преподобного Порфирія Кавсокаливита кандидат педагогічних наук С. І. Горбань, з благословення ректора Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, узяв участь у II Міжнародній науково-практичній дистанційній онлайн-конференції «Інноваційний розвиток науки й освіти»,

організований в Афінах. На розгляд наукового співтовариства викладач Полтавської семінарії представив тези доповіді «Формування професійної компетентності художників сакрального живопису з використанням інноваційних технологій». У доповіді зокрема наголошується, що нині вимоги до професійної підготовки художників сакрального живопису актуалізують необхідність впровадження навчальних технологій, які дають можливість поєднувати класичний (традиційний) та інноваційний підходи.

9 травня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, від Горбанівського Богородицького монастиря ігумена Ангеліна передала волонтерам Полтавської єпархії пакети з допомогою для учасників війни, малозабезпечених людей похилого віку, людей з інвалідністю та інвалідів війни.

У Велику П'ятницю митрополит Филип звершив вечірню з чином виносу Плащаниці

✠ У Страсну П'ятницю, 17 квітня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив вечірню з чином виносу Плащаниці у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави. Його Високопреосвященству співслужили клірики кафедрального собору.

Страсна П'ятниця передує святу Пасхи і присвячена спогаду про розп'яття і смерть Господа нашого Ісуса Христа. Це день винятковий, його винятковість (як і винятковість жертви Ісуса Христа на Голгофі) підкреслюється тим, що Церква не звершує літургію; на вечірні співають особливий канон про розп'яття Господа і виносять Плащаницю. Це день найсуворішого посту.

Пасха. Світле Христове Воскресіння

✠ У ніч з 18 на 19 квітня Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Пасхальну утрєню та Божественну літургію у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави. Його Високопреосвященству співслужили ключар кафедрального собору протоієрей Миколай Довганіч і соборне духовенство.

За богослужінням були піднесені сугубі молитви про мир в Україні та єдність Православної Церкви, а також особливі молитви про припинення епідемії в Україні.

На завершення богослужіння було зачитано Пасхальне послання Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія до віруючих України.

Після заамвонної молитви Високопреосвященніший митрополит Филип освятив артоси (пасхальний хліб).

Утрєня Великої П'ятниці з читанням Страсних Євангелій

✠ Напередодні Великої П'ятниці, 16 квітня, віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін очолив утрєню з читанням дванадцяти

Страсних Євангелій у Свято-Миколаївському соборі міста Горішні Плавні. Його Преосвященству співслужили викладачі семінарії у священному сані.

У Великий Четвер вранці, коли Христова Церква згадує Таємну Вечерю Господа Ісуса Христа з Його учнями, Архіпастир звершив Божественну літургію святителя Василя Великого в семінарському храмі на честь преподобного Нестора Літописця.

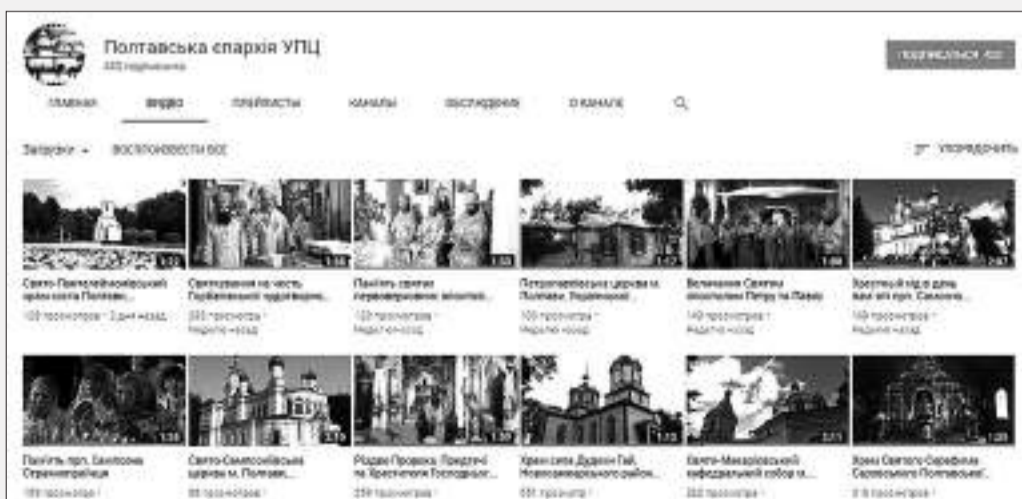

Зверніть увагу

Шановні читачі! Запрошуємо вас відвідати сторінки Полтавської єпархії у соцмережах

<https://www.facebook.com/pravpoltava/>

<https://www.youtube.com/channel/UCmlCfTBOvNDmEEECPeQpsOw/>

<https://www.instagram.com/pravpoltava/>

Читайте і переглядайте відеосюжети, шукайте корисну для себе інформацію, радьте рідним і знайомим, підписуйтесь та робіть репости.

Неділя Антипасхи

✠ У неділю Антипасхи, 26 квітня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі. Його Високопреосвященству співслужили благочинний монастиря архимандрит Никанор (Лагутін) і братія обителі в священному сані.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про позбавлення українського народу від епідемії коронавірусу, а також молитва про медичних працівників, які самовіддано і невтомно борються з поширенням інфекції, рятуючи людські життя.

Недільне богослужіння в Мгарському монастирі

✠ У неділю святих жон-мироносиць, 3 травня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі. Його Високопреосвященству співслужили братія монастиря в священному сані.

Жінки-мироносиці — це жінки, які присвятили своє життя Ісусу Христу. Згадуються імена кількох з них, зокрема це Марія Магдалина, що колись вела грішне життя і була одержима сімома бісами, яких вигнав Христос, — їй першій явився Спаситель після Воскресіння Свого; також згадуються в Євангелії сестри праведного Лазаря, Марія і Марфа, і Марія Клеопова — матір кількох учнів Христових. Насправді жінок, які присвятили своє життя на служіння Господу, було значно більше.

У день пам'яті святого великомученика Георгія Побідоносця

✠ У день пам'яті святого великомученика Георгія Побідоносця, 6 травня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі. Його Високопреосвященству співслужили секретар епархіального управління протоієрей Михаїл Волощук і духовенство обителі у священному сані.

На сугубій ектенії були піднесені особливі прохання про позбавлення людей від згубної пошесті і прохання про всіх медичних працівників. Архіпастир прочитав молитву.

Свято на честь великомученика Георгія — одне з улюблених у народі. Адже житіє святого, сповнене чудес Божих, зміцнює у вірі в Бога, налаштовує серце на подвиг любові і мужності.

Господня Пасха

✠ У ніч Свята із свят і Торжества із торжеств — Світлого Христового Воскресіння (з 18 на 19 квітня) — віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін очолив Пасхальну утрєню та Божественну літургію святителя Іоанна Златоуста у Свято-Миколаївському соборі міста Горішні Плавні.

Розпочалося богослужіння з читання Діянь святих Апостолів, а за півгодини до півночі перед Святою Плащаницею була відслужена полуношниця Великої Суботи з читанням канону «Волно морської».

Рівно опівночі тихим співом «Воскріні твої Христе!» розпочався хресний хід, після якого слідували Пасхальна утрєня і Божественна літургія. За літургією Пасхальне Євангельське зачитано п'ятьма мовами: церковнослов'янською, українською, російською, грецькою, англійською. За богослужінням були піднесені сугубі молитви про позбавлення від коронавірусної інфекції та про здоров'я медичних працівників. Після заамвонної молитви Його Преосвященство освятив артоси.

На завершення богослужіння було зачитано Пасхальне послання до народу Божого Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія.

Світлий Понеділок

✠ У понеділок Світлої седмиці, 20 квітня, віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін звершив Божественну літургію в храмі на честь Святої Трійці у селищі Нові Санжари. Його Преосвященству співслужили настоятель храму протоієрей Олексій Палінчак і викладач семінарії протодиякон Яков Прутян.

За богослужінням були піднесені сугубі молитви про позбавлення народу від коронавірусної інфекції та про здоров'я медичних працівників.

На завершення Божественної літургії Владика звернувся до вірян зі словом проповіді.

75-та річниця Великої Перемоги

✠ У день 75-ї річниці Перемоги над нацизмом, 9 травня, на Меморіалі Солдатської Слави у Полтаві Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип підніс заупокійні молитви за спочилими в роки Другої світової війни.

Разом з Його Високопреосвященством молилися секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, прес-секретар Миколай Довганич, благочинний Полтавського міського округу протоієрей Іоанн Корнієнко, благочинний Полтавського районного округу протоієрей Олександр Антонюк, клірики полтавських храмів.

Після молитви Архіпастир і священники поклали квіти до братської могили.

В усіх храмах і монастирях Полтавської єпархії цього дня були звершені заупокійні богослужіння за загиблими в роки Другої світової війни та молебні за здоров'я ветеранів, учасників і дітей війни, а також за захисників Вітчизни.

Освячення накупольних хрестів

✠ Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип 14 травня звершив освячення накупольних хрестів для оновлених куполів головного собору Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря. За богослужінням молилися прес-

секретар єпархії протоієрей Миколай Довганич, сестри обителі, полтавське духовенство та парафіяни монастиря.

У своєму слові митрополит Филип привітав присутніх із знаменною подією, подякував благодійнику обителі Василю Микитовичу Лавріченку й усім,

хто брав участь у зведенні куполів, і пояснив значення Животворящого Хреста Господнього для людського спасіння.

Шанування хреста Господнього нерозривно пов'язане зі спасительною Жертвою Господа Ісуса Христа. Вша-

новуючи хрест, православний християнин віддає шанування Самому Богу, Який втілює й обрав хрест знаменням перемоги над гріхом і смертю, примирення і поєднання людини з Богом, обдарування новим, зміненим благодаттю Святого Духа життям.

Пам'ять святителя Афанасія Лубенського

✠ У день пам'яті святителя Афанасія, патріарха Царгородського, Лубенського чудотворця, 15 травня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, прес-секретар протоієрей Миколай Довганич, духовенство обителі у священному сані.

На сугубій ектенії були піднесені особливі прохання про позбавлення від згубної пошесті і молитва про медичних працівників.

Після відпусту Архіпастир виголосив слово проповіді, привітав вірних зі святом та благословив усіх.

Неділя про самарянку

✠ У неділю 5-ту після Пасхи, про самарянку, 17 травня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави. Його Високопреосвященству співслужили ключар собору протоієрей Миколай Довганич і соборне духовенство. На сугубій ектенії були піднесені особливі прохання про позбавлення від згубної пошесті і молитва про всіх медичних працівників, а також сугуба молитва про мир в Україні і єдність Православної Церкви.

Після запричасного вірша протоієрей Миколай Довганич звернувся до віруючих зі словом проповіді. Пісенспіви Божественної літургії виконав архієрейський хор під керівництвом протоієрея Олега Приходька.

На завершення богослужіння Владика звернувся до вірних з архіпастирським словом та благословив усіх.

У 5-ту неділю після Пасхи Церква згадує бесіду Ісуса Христа з самарянкою, в особі якої Церква являє нам образ грішниці, що шукає спасіння і готова почути заклик Спасителя. Самарянка відразу повірила в Ісуса Христа. Чому? Коли Господь вказав їй на її гріховність, вона відразу визнала себе грішницею. Це початок покаяння. А покаяння відкриває двері пізнання Бога. Ніяке зовнішнє знання християнських істин не наближає до Бога, наближає тільки покаяння. Свята Церква нагадує нам, що Господь Сам завжди йде назустріч тим, хто шукає святі істини і благодать та здатний до каяття, Він милостиво дає їм дари Свої, керує їхнім спасінням, а через них спасає інших.

Таємниці Святої Трійці

Іноді людина стикається з ситуацією, коли їй бракує слів, щоб висловити почуття, які наповнюють її серце. Будь-яких слів виявляється замало для того, щоб повною мірою показати палітру емоцій, переживань, відчуттів. І тоді залишається одне — трепетне мовчання на порозі великої таємниці...

Саме таке мовчання охоплює церковних письменників, коли вони порушують питання Святої Трійці. До середини II століття в богословському словнику християнства не було навіть самого терміну «Трійця». Він просто не був потрібним, оскільки вірянам вистачало відомої євангельської фрази — «Я в Отці, а Отець у Мені» (Ін. 14:11), яка була фундаментом віри в божественність Спасителя.

Трійця, а за нею Духів день — здавна особливо улюблені нашим народом свята, в які ми знов і знов переживаємо подію, що відбулася на п'ятдесятій день після Воскресіння Христового: «Коли ж почався день П'ятидесятниці, всі вони (апостоли) однодушно знаходилися вкупі. І зчинився шум із неба, ніби буря раптова зірвалася, і наповнила весь той дім, де сиділи вони. І з'явилися їм язики поділені, немов би огненні, та й на кожному з них по одному осів. Усі ж вони сповнились Духом Святим і почали говорити іншими мовами, як їм Дух промовляти давав». (Діян. 2:14). Так завершилося будівництво нашого спасіння, так відкрилася людям Триєдність — Отець, Син і Святий Дух. Так народилася Церква, яка сповідує віру у Святу Трійцю.

Терміна «Трійця» немає в Біблії, але це слово використовується задля опису того, що з Писання очевидно для нас про Бога. У Біблії чітко сказано про Бога Отця, Бога Сина і Бога Духа Святого і що Бог тільки один. Дехто намагався проілюструвати Трійцю на доступних людському розуму прикладах. Наприклад, H₂O існує у вигляді води, льоду і пари. А ще можна заглибитися в

себе і побачити триєдність усередині нас самих. Наш розум — образ Отця, словесна здатність — образ Бога Сина, сила, якою живе наше тіло, — відбиток Святого Духа.

Відома історія, як одного разу блаженний Августин, єпископ і богослов IV століття, розмірковував над таємницею Святої Трійці під час прогулянки берегом моря. Він побачив хлопчика, який вирив ямку в піску і переливав туди морську воду, набираючи її ра-

ковиною. Здивований єпископ запитав дитину, навіщо вона це робить. Хлопчик відповів, що хоче перелити все море до цієї ямки. Посміхнувшись, Августин став пояснювати, що це неможливо, але почув від малого: «А як же ти своїм розумом намагаєшся вичерпати невичерпну таємницю Господню?» Після цього хлопчик зник. Ця історія яскраво ілюструє трепет, із яким Церква ставить до вчення про Святу Трійцю.

Однак церковні богослови завжди наголошували на недостатності, неадекватності цих образів опису таємниці Святої Трійці. Більш глибокий рівень богословського осмислення прихований у знаменитій іконі Святої Трійці, написаній у XV столітті преподобним Андрієм Рубльовим.

«Любов не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестася! Хоч пророцтва й існують, та припиняться, хоч мови існують, та замовкнуть, хоч існує знання, та скасується». (1 Кор. 13:6–8). Ці слова апостола Павла я вперше почула в «Андрії Рубльові» Тарковського. В одному з епізодів їх вимовляє головний герой картини. Тоді вони справили настільки сильне враження, що захотілося щодня нагадувати собі: «коли маю дар пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любові не маю, то я ніщо!» (1 Кор. 13:2)

Ми не здатні пізнати розумом християнські догмати, не можемо описати, як влаштована Свята Трійця, — це велика таємниця. Але Андрій Рубльов для непосвячених дещо спробував її відкрити. Його Трійця — яскравий приклад порушення церковних канонів. Замість традиційної сцени трапези в домі Авраама іконописець зобразив бесіду Трьох Ангелів про те, як спасти світ. Тепер ікона вважається шедевром, а її автор зарахований до лику святих. У цій іконі зосереджено все: і богословська глибина, і художня довершеність, і спрямування на людину — діалог із нею. Це «розмова Ангелів», Які прислухаються Один до Одного, сидять за одним столом навколо Чаші, яку благословляє Ангел, зображений у центрі. Кожен жест, поворот голови, кожна деталь вивірені, гранично глибокі. Ікона Трійці дає можливість людині зримо постати перед самим Богом, серцем побачити невидиме, нехай воно і вислизася від нашого розуму...

Юлія Іванова

Вічна пам'ять

Спочила ігуменя Сергія

Увечері 26 травня 2020 року, о 22 годині 25 хвилин, після тяжкої хвороби преставилася до Господа настоятелька Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря ігуменя Сергія.

Народилася ігуменя Сергія — в миру Зінаїда Семенівна Алексєєнко — 8 березня 1936 року на Полтавщині. Після навчання за фахом будівельника-конструктора змолоду до самої пенсії працювала в проектному інституті «Полтаваагропроект». Час виходу на пенсію співпав з часом відкриття та відродження Полтавського

Хрестовоздвиженського монастиря після повернення його Церкві в напівзруйнованому стані. Була Зінаїда Семенівна тоді прихожанкою Спаського храму Полтави. Як розповідала пізніше, ходила на служби регулярно, служби любила, але на роботі і серед знайомих віру свою не афішувала. І все ж відкрилася її належність до Церкви Божої — зустріла в храмі колегу. Відтоді почати на роботі потихеньку розмовляти про Бога. А невдовзі співробітниця передала «на вушко» прохання допомогти чернечій общині, яка збиралася на вулиці Нариманівській у Полтаві. Очолювала її монахиня ще повоєнного постригу в Хрестовоздвиженському монастирі Антонія (Жартовська). У матушки Антонії на той момент (1991 рік) уже був на руках дозвіл про відкриття обителі, закритої 1961 року, але на її території містилися світські заклади, віруючих туди не пускали.

Община гостинно прийняла у свої лави нову помічницю. А коли домоглися-таки передачі залишків монастиря Церкві, Зінаїда Семенівна вже не покинула свою нову родину віруючих. Побачене тоді в обителі називала суцільною руїною. Найбільш уцілілими були стіни Хрестовоздвиженського собору. «Кажуть, колись підлога в соборі була з червоно-вишневого мармуру. Але про це не нагадував жоден осколочок. На місці підлоги з'явили

двометрові ями. Над вікнами і під вікнами стіни світили дірами. Монастирської огорожі не було. Від монастирського погосту практично нічого не лишилося», — згадувала ігуменя через двадцять років по відкритті монастиря.

Увесь тягар відбудови та становлення монастирського життя понесли на собі перші насельниці, що зібралися навколо матушок Антонії і Феофанії. У їх колі — і Зінаїда Алексєєнко, котра з кінця грудня 1991 року старанно працювала для прикрашення та розвитку обителі. 11 березня 1993 року вона була пострижена в мантию архимандритом Германом (Тимоніком) з ім'ям Сергія. Протягом усіх наступних літ її пам'ятають невсипущою і господарною.

10 лютого 2011 року рішенням Священного Синоду Української Православної Церкви було затверджено подання Високопреосвященного Филипа, керуючого Полтавською єпархією, про призначення монахині Сергії настоятелькою Хрестовоздвиженського монастиря з возведенням її в сан ігумені та возложенням наперсного хреста.

Відспівування ігумені Сергії відбулося 28 травня у соборі Хрестовоздвиженського жіночого монастиря.

Вічна Вам пам'ять, дорога матушка ігуменя!

Зверніть увагу

Православні магазини, що знаходилися в ТРЦ «Київ» та в районі Центрального ринку, змінили місцезнаходження. Запрошуємо завітати до православного магазину за новою адресою: **вул. Європейська, 66** (колишнє приміщення магазину «Океан» поблизу Свято-Пантелеймонівського храму).

Закінчення. Початок на с. 1

Стоїть пам'ятник попід лісом...

— Мої родичі у цьому місці — а пам'ятник стоїть попід лісом на шляху до Диканьки — не поховані. Але в нашій сім'ї двоє моїх предків — діди двоюрідні Онищенко Іван і Сахно Андрій — у війну пропали без вісти. Один у танку згорів на початку війни. Від другого останнього листа отримали у 43-му з берегів Дніпра (коли наші війська річку форсували). Могил немає. І я так вирішив для себе: нехай цей пам'ятник буде в пам'ять про дідів, узагалі в пам'ять про те покоління. До прикладу, батько мого батька — дідусь Михайло Климентович — прийшов з фронту інвалідом. До останніх днів рана на перебитій нозі в нього кровила. Все це я пам'ятаю. Маленького мене брав дідусь на руки, саджав на віліле коліно. Так ми розмовляли. Все, що потрібно було мені як людині, я, дорослішаючи, почув від діда.

— А чому вибір випав саме на це місце? Покинутих, напівзруйнованих пам'ятників у нас тепер і в містах, і в селах чимало.

— Розумієте, це не перший пам'ятник, відновлений за мою участь на Полтавщині. Є і в Лубенському районі, і в Оржицькому. У випадку з «диканським» усе якось само по собі склалося. Частенько проїжджаю біля цього місця на Охтирку провідати рідних. Раз проїхав, другий, третій... Бачу: пам'ятник занедбаний, не міг більше терпіти такого неподобства. Соромно. Ось так усе це було. А тут ще й День Перемоги наближеться. Поміркував я, згадав, що це — ювілей, 75-річчя! Свято величезне. Тоді ж чудо Боже звершилося, підняло людей на подвиг. Відбулося, як здається, неможливе! Розумієте, це і моя Перемога!

— Поясніть, Костянтіне Григоровичу, цю співпричетність. Адже люди вашого покоління не знали війни.

— Як сказати... Дехто принципово не хоче помічати цієї великої події, хоче спотворити її. Держава відвертається від свого минулого. Позиचाє в інших історію, чи що?... Або, знаєте, деякі діячі намагаються захпати подвиг народний у якісь політичні гасла, попіаритися на тому святому, чим жив і завдяки чому переміг народ.

— На Ваш погляд, чому це відбувається?

— Коли говориш про такі надзвичайні події, аналізуєш, крізь що довелось пройти простим людям (від діда багато що знаю), лише одне пояснення спадає на думку: тих, хто воює з пам'яттю, темна сила позбавляє розуму.

А воїни тих років... Я їхній подвиг розумію так: кожен свою лепту вносив. Хто діями, хто смертю — крапля за краплею. Для перемоги важливим був кожен. Тому ці люди для мене святі. Їх чіпати не можна!

— Між нами і людьми воєнного покоління — відстань у десятки років. Та безпосередній зв'язок дедалі усе слабшає. Лишається тільки пам'ять. Що в ній для нас, яка необхідність?

— Ну, відріж собі руку, ходи без руки! Підпали хату свою!.. Як жити будеш? Без пам'яті ти не людина: немає у тебе ані опори, ані надії на майбутнє. Бо ж як Господь сотворив, як наказував? «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі...» (Вих. 20:12). Усе, про що кажу, речі одного порядку, духовного. Найрідніші люди приводять нас у світ, піклуються про нас. І Перемога — вона про те ж саме. Перемогли б фашисти, ким би ми були? Рабами. Читали гітлерівський план «Ост»? Ворог ішов

Полтавець Костянтин Сахно

нас винищувати. Богів із себе вдавали. «Вища раса», мовляв. Рідні наші за нас билися. Розумієте? Щоб «заспокоїти» людоджерів тих, життя віддали.

— Здавалося б, усі ці факти відомі загалу. Немає про що говорити.

— Це нам з вами вони відомі. А дітям у школах зовсім інше у вуха вкладають: один рядок про Вітчизняну війну, а усе інше — заслуги американців... Звичайно, не сьогодні уся та морка почалася. Після розпаду СРСР, коли республіки по своїх хатах розбіглися. Спершу в економіці — реформи усілякі: «виживає найсильніший» — гасло. Туди ж — переписування історії. Виявляється, і в такий спосіб — без зброї, без концтаборів — країну завоювати можна. Немає сумніву, хтось дуже зацікавлений у тому, аби «обнулити» народ. Хтось же фінансує ці експерименти...

— Як сприймають Вашу діяльність рідні, друзі? Взагалі, за Вашими спостереженнями, що тримає сучасну людину в темі пам'яті про Велику війну?

— Близькі були зі мною біля оновленого пам'ятника. Усі разом: мої батьки, я з дружиною, поміняли загиблих рідних, квіти поклали. Є у мене і друзі-однодумці. Що пов'яже нас? Ми родом з тієї, великої, країни, яка пішла в одвічність, — з Радянського Союзу. З неї родом і дід мій, і батько. Чесно скажу: шкодую про те, що трапилося у 1991 році. Шукаю відповідь, чому так сталося? Напрошується просте порівняння — сімейний розлад. Адже так буває часто: дружили, любили і раптом... Чи «не раптом»? Скільки хочеш гадай, а по факту: немає сім'ї.

— І все ж що, по-Вашому, підкосило ту «сім'ю»?

— Ідея тоді спільна була. Вона об'єднувала. Якись міцні моральні основи й цілі тримали людей разом. Не думайте, що ідеалізую радянську дійсність. Не всі були щирими і чесними. Атеїстична політика була — згоден. Але віра в людях залишалась. Душею Бога відчували навіть ті, хто кричав, що Бога немає.

Батьки багато мені дали, багато дали й учителі. Навчався у полтавській школі №32. Класний керівник, історик Алла Григорівна Берещанська (на жаль, уже покійна) спрямовувала нашу енергію на добрі справи. Ми і тимурівцями були, і слідопитами. Пам'ятаю, з яким завзяттям розшукували рідних партизанської зв'язної Ленізи Бугорської (її

ім'я було присвоєно нашому піонерському загону). Усе, що дітьми слухали ми по радіо, бачили по телевізору, налаштовувало на гарні вчинки. До знань тягнулися, було з кого приклад брати.

Зараз дивишся на молодих людей, які на ветеранів нападають, пам'ятники нівечать... Обурююся, звичайно, і вкотре сам себе запитую: що це, звідки? Адже це наші люди. І ніби... не наші.

— Як пояснюєте для себе цей безлад у головах?

— Думаю, основна причина — виховання. Своєчасно хлопцям не пояснили, своєчасно пальцем не пригрозили, водою свяченою не похлопали. Може, в душі ці «активісти» хороші люди. Та в якийсь момент щось пішло не так. Пріоритети в суспільстві похитнулися, «добре» і «погано» помінялися місцями. Вигода для багатьох — головне, що не вигідно, то зайве. А далі — вперед до мети, не обираючи засобів.

— А у Вашій сім'ї, Костянтіне Григоровичу, як було? На що націлювали Вас?

— У нас так вийшло: тато комуністом був, на керівній роботі. Мама — викладач. Працювали по десять-дванадцять годин. Ми з братом Андрієм — у школі. Такого не було, щоб приходили батько з матір'ю і говорили: «А зараз виховувати вас будемо...» Часто до дідусів-бабусь їздив. Сім'ї віруючі були. Перший раз побачив, як люди хрестяться, коли з бабусею Мариною на службу Пасхальну пішов, хлопчиком ще. Діло було у селі Єнківці Лубенського району. Звідти моя рідня по батьковій лінії. На той час дерев'яний храм старий розвалили танками, святкова служба відбувалася на подвір'ї. У хаті бабусиній образи висіли, запалювалися свічки, чулася молитва... Мабуть, якби дозволили свободу віри, встояв би Радянський Союз.

— А взагалі правило якесь непісане було в сім'ї? Щось на зразок заповіту онукам.

— Дідусь-фронтвик, пам'ятаю, казав: яка б справа чи потреба не була, через людей переступати не можна. Ще один момент важливий пригадую. Році у 1981-му машиною разом з батьками і дідом я, ще малий зовсім, відправився у подорож. Відвідали Ленінград, Мінськ... На зворотному шляху вирішили розшукати місце у Підмосков'ї, де дідусь воював, де його тяжко поранило. Шукали по карті і потихеньку їхали. Раптом дідусь почав впізнавати місцевість. Каже: десь тут поруч

річка невелика протікає, а там, здається, церква стояла. Попитали місцевих. Справді, була церква, та вже немає давно... Діда поранило десь 1 травня 1942 року. Розповідав, що підрозділ його в оточенні був. Неподалік стояли німці. Музику включили, теж, напевно, святкували. Дід у бліндажі з хлопцями. І тут — раз! — прилетів снаряд. Усіх убило, він, тяжко поранений, вижив. Довго в тилу, у Сибіру, потім лікувався.

Ідемо до того місця, бачимо — пам'ятник. Піраміда така з зіркою. Почав дідусь прізвища на обеліску читати... Одне, друге, третє... «Як же це так? А я думав, що хтось із хлопців живий залишився...» Вперше я бачив, як дідусь мій, серйозна людина, плакав. Не забуду цього ніколи! Ось такий його заповіт.

— А як же той пам'ятник, що Ви відновили до Дня Перемоги? На честь кого він був встановлений?

— Спочатку вирішив дізнатися, кому він належить. З'ясував, що на балансі його немає ні в кого. Час спорудження — у 1952 рік. Думаю, мешканці Диканьки поставили його в пам'ять про загиблих у боях поблизу містечка. Імені і прізвищ на постаменті не було. Пам'ятник вирішено як символ, узагальнений образ радянського солдата, якого шанують нащадки. Був на ньому з чавуну орден Вітчизняної війни, на момент відбудови поламаний. Загалом вигляд монумента пригнічував своєю занедбаністю. Колись його фарбували. Але фарба облущилася. Через неправильне тинькування викривилася форма обличчя солдата. Я завіз туди пристрої й інструменти. Почали працювати. Було це десь 2-3 травня, а вже 8-го ми поклали до підніжжя вінок. Не лише мої рідні вшанували пам'ять загиблих, але й багато друзів, знайомих. Радісно від того, що для людей це важливо, що вони серйозно ставляться до нашого спільного минулого, розуміють його значення для дітей і онуків.

— У майбутнє з оптимізмом дивитесь?

— Є в Полтаві вулиця Ватутіна. Адекватні люди знають: видатний полководець Вітчизняної війни, справжній солдат. І ось знайшлися негідники, які двічі обливали пам'ятник цьому герою фарбою. Вдруге такою сумішшю їдучою, що й не відмиєш. Але знайшлися і ті, хто відмивав цей пам'ятник, відчищав оті плями. Розумієте?... Про що це говорить? Здорові сили в суспільстві є. Захистити наше минуле є кому. Просто усі ми — свідки протистояння, дуже жорсткого, принципового. Це не кухонна сварка: хто — правий, хто — винуватий. Виграє той, хто заволодіє людськими душами. Загроза справжня. Не захистимо своє, кровне, — нічого не відстоїмо. Розуміють це далеко не всі. Особливо жаль дітей, молодь. Оброблюють їх по повній програмі, як кажуть. Ви бачили комп'ютерні ігри, якими бавляться хлопчачки? Там же все в «крові». Занурюються в якусь сатанінську реальність, а потім думають, що життя — це те ж саме. Я б усі ці ігри, а з ними і користування гаджетами усілякими заборонив або хоча б, за досвідом багатьох країн, обмежив.

— Думаєте, можна? Варто спробувати — одразу «совком» обізвуть, гальмом прогресу і цивілізації...

— Яка ж це цивілізація — все людське із людей вибивати? Двічі я побував у Відні. Там у центрі міста — на всю площу майже — меморіал у пам'ять про радянських солдатів, які звільняли столицю від нацистів. Ми з дочкою були. Навкруги усе доглянуто, квіти живі

Пам'ятник Герою Радянського Союзу генералу армії Миколаю Ватутіну в Полтаві

Пам'ятник радянським воїнам, які загинули при звільненні Австрії від фашизму, у Відні

на постаменті і влітку, і взимку, сувеніри якісь. Підійдуть люди, хвилину мовчать на знак поваги до загиблих. Ми теж поклали квіти, згадали, кого знали. До речі, не лише європейці вшановують пам'ять наших солдатів. Ми бачили і людей з інших континентів. Туристи, мабуть... А у нас дикість якусь сіють. Історією крутити не можна. Тому що це не перелік імен і дат. Це життя, розпізнавальний знак конкретної, ні на кого не схожої особистості. Ось людина якась — Ви, я, інші — хто ми без

нашої долі, без родинності? А нам же пропонують зрадити себе, викривити дійсність. Упевнений, немає історії людини — немає і її самої. Як без історії країни і її нема. Нічийна земля: згинула, розчинилася у просторі і часі. Не хотів би я такої долі для своєї родини, для своїх онуків. Про що розповідати їм буду? Як у комп'ютерні ігри грати?!

З волі Божої людям зрозуміло, де добро, а де зло. Десь глибоко в душі це відчуття зберігається, як інстинкт якийсь. Зумієш відрізнити одне від

одного — виживеш... Довелось якось побувати мені неподалік від Афону. На самому Афоні, на жаль, поки що не був. Що помітив? Ось паломники — люди різних національностей: українці, росіяни, греки, болгары, румуни... А все рівно одне одного розуміють. Життєвська ситуація: зносив літні капці — на ось, візьми, є нові на заміну. Поділяться люди з тобою. Об'єднає те, поблизу чого ти знаходишся. Обителі православні, наша з вами Церква Божа. Відчуваєш біду, душа кипить — туди

йди! І послухають тебе, і пояснять, що та як, і допоможуть безкорисно. Жалкую, що прийшов до Церкви тільки у зрілості...

— А як пам'ятники? Ті, що, можливо, зустрінуться Вам у майбутньому? Їх, занедбаних, рік від року стає дедалі більше...

— Навіть якщо вони на чиемусь балансі, буду відновлювати. По цеглинці. Переконаний, не я один.

Бесідувала Людмила Нікітіна

Історія в особах

Сімейні реліквії полтавської родини

До 75-річчя Великої Перемоги над нацистськими загарбниками хотілося б розповісти про нашу сімейну реліквію. Мій дідусь, Барський Петро Михайлович, воював на Ленінградському фронті. Був сапером. Якось на привалі його бойовий товариш, який до війни працював художником, сказав дідусеві: «Петре, невідомо, хто з нас залишиться живим, але я хотів би, щоб була пам'ять про нашу фронтову дружбу». Потім він знайшов шматок фанери, олівець і намалював портрет дідуса.

Дідусеві пощастило вижити. На жаль, не знаю, як склалася доля художника, а портрет, виконаний ним, залишився. Після війни портрет тривалий час зберігався в родині, а на початку двотисячних років був переданий моїми батьками до Полтавського краєзнавчого музею, де експонується й донині.

Неподалік від дідусевого портрета на світліні 1944 року — мій тато, Барський Михайло Петрович, який був учасником бойових дій, разом зі своїми однополчанами, гвардійцями. На

світліні він у першому ряду, другий зліва. Служив у парашутно-десантних військах спочатку мотористом, готуючи літаки для бойових вильотів, а потім укладачем парашутів. Сам стрибав з парашутом десятки разів. Протягом життя часто згадував воєнні часи, своїх друзів. День Перемоги завжди був для нашої сім'ї великим святом. На жаль, з плином часу майже всі ветерани відійшли у вічність. Але ми, нащадки, завжди будемо пам'ятати про їхні подвиги! Я горда з того, що мої рідні брали

участь у звільненні світу від нацистських загарбників, воюючи на фронті, як тато та дідусь Петро, і працюючи в тилу, як мій другий дідусь, Литвиненко Іван Іванович, та бабусі. Всі вони наближали таку жадану Перемогу!

Ганна Барська, завідувач науково-дослідного експозиційного відділу історії пізнього середньовіччя та нової історії

Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

Портрет старшого сержанта Петра Михайловича Барського, виконаний художником-однополчанином напередодні бою. Ленінградський фронт, 23 вересня 1942 року

Гвардійці. У першому ряду другий зліва — молодший сержант Михайло Петрович Барський, 1926 року народження, учасник останнього воєнного призову в діючу армію, 1944 рік

Посвідчення, видане під час війни молодшому сержанту Михайлу Петровичу Барському

«Раз добром нагріте серце вік не прохолоне!»

Під час роботи у фондах Національного музею Тараса Шевченка в Києві автор наступного матеріалу Світлана Половнікова натрапила на альбом, складений поміщиком містечка Седнева Андрієм Лизогубом. Упорядник знахідки був добрим знайомим видатного поета. І, ймовірно, розпочав вести альбом, отримавши в подарунок від Шевченка два його автопортрети. Гортаючи сторінки раритету, Світлана Олександрівна виявила в ньому малюнки самого Лизогуба і деяких талановитих людей, з якими товаришував останній. До кола цих обраних входила і, як сказали б тепер, самодіяльна художниця Глафіра Псьол. Стаття про неї є результатом наукової розвідки, здійсненої Світланою Половніковою останніми роками.

Рядки Тараса Шевченка, винесені в заголовок, повною мірою можна віднести до родини князя Миколи Григоровича Рєпніна, відомої своїми благодійними справами. Засновницею Інституту шляхетних дівчат у Полтаві була його дружина Варвара Олексіївна Рєпніна (1778–1864), онука гетьмана Кирила Розумовського. Протягом багатьох років вона піклувалася про вихованок закладу. Особливо відчували тепло сердець Рєпніних сестри Олександра, Тетяна та Глафіра Псьол. Хоча привів їх у цю поважну родину і нещасливий поворот життя, та зустріч ця стала воістину щасливою.

У сім'ї збіднілого дворянина, небагатого поміщика села Псьолівка Полтавської губернії (нині село Псільське Великобагачанського району Полтавської області), представника давнього козацько-старшинського роду, колецького секретаря Івана Михайловича на прізвище Псьол (1789–1824) було семеро дітей. Після пологів, народивши найменшу доньку, хрещену Глафірою, померла мати, а через кілька місяців пішов з життя батько. Сиріт забрали на виховання родичі. Найменшу доглядала тітка Ганна Михайлівна.

Несподіване знайомство з дочкою генерал-губернатора Миколи Григоровича Рєпніна-Волконського, в канцелярії якого служив покійний батько дітей, назавжди змінила життя Глафіри (1823–1886) та двох її сестер. Про це княжна Варвара Миколаївна розповідала наступне: «До мами привезли в інститут дівчинку Сашу Псьол. Поки влаштувався в інститут прийом старшої, я пестила меншу і ні з сього, ні з того запитала її, чи любить вона мене (вона мене бачила вперше!). Маленька Глафіра обняла мене за шию рученятами й поцілувала. З тієї хвилини я так полюбила її, що почала просити у мами дозволу взяти до нас у дім Глафіру».

Олександра (1817–1887) закінчила Полтавський інститут шляхетних дівчат з відзнакою 1833 року. Тетяна (1819–1858) теж навчалася в цьому закладі, але за станом здоров'я була під наглядом домашнього лікаря Рєпніних у Яготині (тоді Полтавської губернії). Про неї в листі до Тараса Шевченка у березні 1848 року Варвара Миколаївна писала: «Яка чиста, благословенна душа у Тані!»

Разом із сім'єю князя юна Глафіра з 1836 по 1841 рік перебувала за кордоном — у Швейцарії та Італії. Захопившись малюванням, вона відвідувала майстерню художника Горнунга у Женеві. Саме він 1838 року написав один з кращих портретів М. Г. Рєпніна, який пізніше копіював Тарас Шевченко.

Г. І. Псьол. Портрет В. М. Рєпніної. Олія. 1839 рік

На цей час припадає знайомство Миколи Гоголя з сімейством Рєпніних, де він натрапив на «кузину» — Глафіру Псьол — свою далеку полтавську родичку. Сучасники відзначали особливо теплі відносини, які склалися у письменника з родиною князя. Про це свідчать і спогади Варвари Рєпніної: «Гоголь часто сидел в моей комнате, где мы жили с Глафирой Ивановной... Он читал нам первые главы второго тома «Мертвых душ». Случалось нам, когда старших сестер не было дома, принимать его в своей комнате. Он любил этот уголок, интересовался нашими занятиями живописью и всегда находил теплое слово, чтобы поднять упавшую бодрость духа». Саме до італійського періоду життя Миколи Гоголя віднесла його портрет, виконаний шістнадцятирічною Глафірою Псьол, дослідниця її творчості, мистецтвознавець Лія Певзнер. Альбом, який містить цей портрет, складається із ста трьох малюнків художниці-аматорки і зберігається у фондах Державного літературного музею в Москві. Там само, але у приватній власності, перебувають її начерки Шевченкових портретів 1843–1844 років.

Приїзд Тараса Григоровича до Яготина 1843 року став подією не тільки для родини князя, а й численних гостей, що мріяли побачити й почути поета. Пристрасними слухачками поета були і сестри Псьол. Олександра сама писала вірші. Один з них дуже сподобався Тарасові Григоровичу. Майже перед арештом у 1847 році він писав у передмові до нездійсненого видання «Кобзаря»: «А щоб ви знали, що труд ваш не мимо іде — щоб не дуже чванилась московська братія своєю Ростопчиною — то от вам «Свяченая вода»; написано панночкою, та ще й хорошою, тільки не скажу якою, бо воно ще молоде, боязливе. А переверніть пудові журнали та пошукайте, чи нема там чого-небудь такого, як «Свяченая вода», — і не турбуйтеся, бо, ей-богу, не найдете». Цікаво, що цей вірш згодом приписували самому Шевченку

і навіть включили до одного з видань «Кобзаря».

Про поетичний дар Глафіри Псьол свідчить альбом із віршами різних поетів, започаткований 1844 року Надією Жданович, вихованкою того ж інституту. Цей раритет зберігається в Чернігівському історичному музеї імені В. В. Тарновського. Відкриває його вірш Т. Шевченка «Думи мої, думи мої...», слідом за ним старанно переписана поема «Катерина» з першого видання «Кобзаря». Далі, вже іншим почерком, відтворено вірш Олександра Чужбинського «Думка», який у сучасних виданнях відомий під назвою «Осінь»:

Уже осінь красить листья
Тополя жовтіє,
Верби, лози опадають,
Берест червоніє.

Далі є такі рядки:

Бо вже люди не ті стали,
Що були колись-то,
Тепер усе — злото, злото, —
Бажають користі.
Тепер душа, тепер серце
Звелися нінащо:
«Буде добре, аби гроші, —
Хоть ти і ледащо».

Під текстом вірша зазначено: «Писала Глафіра Псіолова 1844-го года 10 октября в Яготине».

Наступна сторінка містить її відповідь поетові — «В ответ Чужбинскому»:

Правду кажеш ти, козаче,
Що на світі гроші
І від ума, і від серця —
Від всього дорожче...

Ще один вірш без назви був внесений нею до альбому 11 жовтня 1844 року. Він починається словами:

Хорошо быть легкой пташкой,
Вольной гостию вселенной.
Но и пташку из-под облака,
К земле манят крохи скудные...

Так завдяки унікальному експонату ми дізналися про поетичні здібності Г. Псьол.

Особливо послугувався у вивченні творчого шляху художниці Глафіри Іванівни Псьол ще один унікальний музейний предмет із зібрання Національного музею Тараса Шевченка — альбом, що належав Андрію Івановичу Лизогубу. Саме в ньому він зберігав найдорожчі реліквії — автопортрети, створені Тарасом Григоровичем під час перебування у засланні, та власний — намальований ним у Седневі 1846 року. Звернула на себе увагу і серія малюнків на православну тематику, два з яких мали підписи Глафіри Псьол. Характер кількох інших сюжетів дає можливість припустити, що вони належать одному авторові. Оскільки вони не підписані, то в обліковій фондовій документації вказано, що художник невідомий. На жаль, не має підпису і дуже цінний для нас портрет або автопортрет Глафіри Псьол.

Новий 1844 рік зустрічали в Яготині у вузькому товаристві — родина господарів з маленькими онуками, сестри Псьол, Шевченко та найближча обслуга. Після від'їзду Тараса Григоровича до Петербурга княжна Рєпніна активно взялася за розповсюдження підписки на «Живописную Украину». До цієї справи долучилася і Глафіра. Перебуваючи в Седневі разом із князем Рєпніним, обговорювали проєкт Т. Шевченка з братами Лизогубами.

Заняття живописом на деякий час їй довелося перервати, бо в Яготині проводились ремонтні роботи: «Глафіра без рабочей, она рисует, но не пишет масляными красками, негде; но я надену ей устроить рабочую, и она опять примется за кисть. Весною, если приедете, то, надеюсь, что увидите чудеса, ею сотворенные».

Скоріше за все, взятися за пензлі Глафіри Іванівни довелося із сумного приводу. 7 січня 1845 року помер князь Микола Григорович Рєпнін. Поховали його у Густинському Свято-Троїцькому монастирі під Прилуками. Того ж року побував у ньому Тарас Шевченко, замалювавши напівзруйновані церкви. У рідних було велике бажання відбудувати храм над похованням Миколи Григоровича та написати ікону. Варвара Рєпніна звернулася до Тараса Шевченка з проханням придбати якісні фарби та пензлі. На той час вже була розпочата робота над портретом. Княжна пише Шевченку, що «Глафіра осенилась благодатью, развившей ее чувства, в этом случае, как обыкновенно не бывает в столь юных летах, удивительно удачно схватила выражение папа лица, и к великому нашему утешению, нарисовала его портрет в натуральной величине, а на днях приступит к живописи, ибо она хочет его сделать масляными красками. Она же будет делать образ в церкву».

1845 рік для вихованки Варвари Рєпніної приніс і радісну подію — вона одружилася з випускником елітного Олександрівського ліцею, нащадком давнього дворянського роду Петром Дмитровичем Дуніним-Борковським. Подружжя мешкало в Києві, але щастя швидко заступив сум — чоловік захворів на сухоти. За кілька днів до смерті, а це сталося 1 жовтня 1846 року, навідати хворого прийшов Тарас Григорович. Він виявив до нього надзвичайне піклування, чим справив глибоке враження на присутніх. Свою вдячність висловила Глафіра Іванівна в додатку до листа В. Рєпніної Тарасу Шевченку під час його перебування у засланні: «Вы, конечно, поверите, когда скажу Вам, что грустные строки Ваши к княжне меня сердечно обрадовали. Наконец Вы отозвались, Тарас

Г. І. Псьол. Благовіщення. Папір, олівець. 1842 рік

Григорьевич, и дали нам средства сказать Вам хотя малую часть того живого искреннего сочувствия, которым полны все Ваши здешние знакомые и други. Чего могу пожелать Вам на Новый год? Благодати Божией, терпения и слез; чтобы освежить и растворить духовную святиню Вашей жизни.

...Від сліз дрімає нудьга невиспуча.
Змочи наше серце, як літнім дощем,
І зійде молитва, мов квітка пахуча,
І обвіє душу миром...

Прощайте, Тарас Григорьевич, бумага не позволяет распространяться более. Не забывайте нас: я же с благодарностию припоминаю Ваше доброе посещение моего мужа в Киеве, да благословит Вас Господь».

Тарас Григорович, вочевидь, був знайомий з мистецьким доробком своєї молоді колеги, до якого, перш за все, слід віднести портрети її благодійниць Варвари Олексіївни та Варвари Миколаївни Репніних, які нині прикрашають експозицію Національного музею Тараса Шевченка. В листі до Андрія Лизогуба від 1 лютого 1848 року, сам позбавлений можливості малювати, він вигукує: «Нікому в світі я тепер так не завидую, як малярям і Глафірі Іванівні, а може, вже вона покинула, крий Боже, малювати». На щастя, Г. І. Дуніна-Борковська і все подальше життя займалася улюбленою справою. Її мистецька спадщина зберігається в багатьох музеях України та Росії.

Після смерті чоловіка вона остаточно поєднала свою долю з родиною Репніних, яка переїхала до Москви. Побутові замальовки із згаданого альбома дають уявлення про патріархальний побут, заведений старою княгинею у садибі на Садовому кільці. Коли їй не стало, а будинок був проданий за борги, дві самотні жінки — Варвара Миколаївна Репніна і Глафіра Іванівна Дуніна-Борковська — переселилися до Катерини Миколаївни Орлової, уродженої Раєвської, давньої знайомої сім'ї Репніних. Тут вони доживали віку, не полишаючи своїх звичок і бажань.

Невідомий художник. Портрет Глафіри Псьол. Акварель. 1847 рік

Останні замальовки Глафіри Іванівни датуються 1884 роком, а 26 квітня 1886 року їй не стало. Поховали художницю в Олексіївському жіночому монастирі.

Протягом своєї творчої діяльності, яку вона розпочала в юному віці, і до останніх літ життя Глафіра Іванівна намагалася вдосконалювати майстерність, користуючись порадами професійних художників, але зберігаючи свій стиль, своє бачення. Її побутові зарисовки передають дух і характер епохи. Різномірно обдарована, вона залишила по собі добру пам'ять, що підтверджують слова її сучасника: «Люди, знавши Глафіру Іванівну, не можуть позабыть ее умного и светлого изящества, соединенного с необыкновенною даровитостью».

*Світлана Половнікова,
старший науковий співробітник
Чернігівського історичного музею
імені В. В. Тарновського,
заслужений працівник культури
України*

ВІСТАВКИ

Герої свого часу

У Полтавському літературно-меморіальному музеї Івана Котляревського розпочала свою роботу онлайн-виставка «Портрети Георгіївських кавалерів». Центральними об'єктами експозиції є два живописних полотна, надані для показу полтавським мистецтвознавцем Кімом Скалацьким та колекціонером В'ячеславом Скрябіним. Доповнює виставку колекція нагород Російської імперії початку ХХ століття, зібрана теж полтавцем — істориком, фахівцем з фалеристики Сергієм Козловим. Ім'я одного з Георгіївських кавалерів, як вдалося встановити, — Кузьма Омелянович Демченко. Невідомий художник подає героя в сімейному колі на тлі Хрестовоздвиженського монастиря. Картина потрапила до рук нинішнього господаря — Кіма Григоровича Скалацького — у занедбаному стані.

Їй довелося реставрувати. Про Кузьму Демченка пощастило зібрати деякі відомості. Колекціонер В. Скрябін з'ясував, що на момент написання портрета (ймовірно, напередодні Першої світової війни) Кузьма Демченко служив у військовому званні фельдфебеля у 9-й артилерійській бригаді, розквартированій у Полтаві. На грудях військового — чотири Георгіївських хрести і багато інших нагород ще з часів російсько-японської війни. Як склалася подальша доля цієї людини, відомостей дуже мало. Є дані, що у період Першої світової війни він дослужився до звання прапорщика.

Вдалося з'ясувати, що на портреті поряд з Кузьмою Омеляновичем його дружина Феодора та діти Віра і Микола. За архівними матеріалами, які розшукав В'ячеслав Скрябін, діти Демченка у радянські часи були репресовані. Зокрема Віра Кузьмівна за те, що не донесла на свого чоловіка, безпідставно звинувачуваного у шкідництві. Про ті випробування свідчать копії документів, представлені на виставці.

На жаль, ім'я героя іншого полотна — теж Георгіївського кавалера — поки що невідоме. Але обрання фоном для зображення краєвидів монастиря, схожого на Хрестовоздвиженський, так само, як і для портрета Демченків, допомагає уявити внутрішній світ військових — «нижніх чинів» початку ХХ століття, збагнути, що для цих людей було посправжньому цінним у житті, що вони відстоювали в боях, за що вмирили.

Людмила Нікітіна

Війни залишають в історії особливий слід. Згладити його важко. Тяжкою луною відгукується лихоліття у долях наступних поколінь, тих, хто про криваві сутички знає лише з розповідей, книг або фільмів. Обпікає вогненний подих...

І вже за новітнього часу постають у свідомості наступників картини минулого, і раз по раз запитуємо себе: а як би вчинили ми? за кого були б?.. Воєнні потрясіння, передусім глобальні: світові війни — Перша, Друга — чітко вписуються в нинішній контекст, долаючи кордони і час. Бо тема ця — про людське і Боже. Про наші пошуки людського і Божого. Нікуди від них не подінешся... Ось так і наша розмова з полтавським істориком, колекціонером, дослідником фалеристики (військових відзнак) Сергієм Козловим про ордени і медалі Першої світової війни вийшла далеко за межі краєзнавчих інтересів.

— Сергію Валерійовичу, як Полтавська губернія зустріла Першу світову війну?

— Війну зазвичай зустрічають із сумом. Призов на службу міг обернутися втрапою. Утім, була серед полтавців когорта ентузіастів. Це — кадети. Відомо, що дехто з них — вихованців Петровського Полтавського кадетського корпусу — утікали на фронт. Їх ловили, повертали до закладу.

— Справді, за мемуарами колишніх кадет (вже значно пізніше, в еміграції) новини з фронтів Першої світової були для хлопчаків предметом найживішої уваги.

— Кожну сутичку, кожен бій або похід детально розбирали. В тому числі за критеріями військової науки. І ще одна традиція. Вона виникла з того часу, як стали відомими імена учасників війни — випускників закладу. У корпусній церкві встановили мармурові дошки, білі і чорні. На обидві заносили імена вихованців — Георгіївських кавалерів. Живих — на білі, загиблих — на чорні.

До речі, стосовно самої нагороди — Георгіївської. Дехто вважає, що нею заохочували лише людей дворянського походження. Утім-то й рід, що

Обранці святого Георгія

Полтавський фалерист Сергій Козлов

Георгіївський хрест чи медаль були нагородами, як би зараз сказали, демократичними. Один приклад. Напевно, всі полтавці знають двоповерховий будинок на перехресті вулиць Фрунзе і Чапаєва (тепер Європейської і Героїв-чорнобильців). Уже десятки років тут розташовується аптека, як кажуть у народі, «на сходинах». До революції будівля належала родині купця третьої гільдії Горохова. Так ось у Першу світову його син теж був нагороджений «Георгієм».

— Перша світова — це вже сторіччя тому. І в нас немає можливості доторкнутися до людини, що пережила ті страхи. Немає вже з нами, на жаль, і переважної більшості ветеранів Великої Вітчизняної...

— Так, і це сумно. Не лише з того, що роки беруть своє. Сумно, що багатьох учасників Першої світової, в тому числі нагороджених, не пощадила історія, доля не пощадила. Згадаймо: вслід за світовою війною грянула громадянська, потім розпочалися більшовицькі перетворення. Тисячі справжніх патріотів — воїнів, які пройшли кризу випробування боями, зазнали репресій. Особливо постраждало офіцерство. Тому свого часу мене особисто вразила громадянська сміливість родичів одного з Георгіївських кавалерів — полтавця Микити Гнатовича Наливайка

(1879–1966): на його пам'ятнику син Іван Микитович Наливайко (редактор газети «Зоря Полтавщини» у 1965–1971 роках) замовив викарбувати батьківський портрет з фото часів Першої світової у військовому мундирі з Відзнакою Георгіївського хреста на грудях.

— Видно, що це родичі не лише за паспортом. Але буває і по-іншому: найрідніших людей забуваємо...

— Як колекціонеру мені часто доводиться ходити «по блошиних ринках». Так зазвичай у нас називають стихійні речові ринки. Зустрічаю там «збирачів старожитностей» — торговців, людей, які скуповують старовинні речі, фото, монети, нагороди. Що помітив? Предмети, пов'язані з Першою світовою, у радянські часи з причин уже згадуваних знаходилися на узбіччі збиральницького інтересу. Така от несправедливість. Одне із свідчень тому — експозиції історичних музеїв. Період Першої світової війни (а її ж свого часу називали Великою війною, Другою Вітчизняною) у закладах представлений, як на мене, дуже скупо. Підозрюю, що стару ідеологію витіснила нова. І знову не на користь людям та історичній пам'яті. Але ж як їм, нашим предкам, довелося страждати за своє чесне героїство!..

Був такий випадок у моїй пошуковій роботі. Десь наприкінці 1980-х років

познайомився з сином Георгіївського кавалера, нашого земляка. Зустрілися з приводу сімейних фотоматеріалів. Це були зображення батька з нагородами Першої світової. Мій новий знайомий хотів довідатися, що то за відзнаки. Цікаву історію родинну тоді мені розповів. Декілька разів батько показував дітям Георгіївські хрести. Та зважаючи на умови 1930–40-х років, коли одне лише зберігання нагород царської Росії могло погано скінчитися, врешті-решт вирішив закопати їх на вгороді. Сподівався, що з часом нащадки, якщо потреба буде, знайдуть його скарби.

— Повчальна історія. Як я зрозуміла, син чи онук таки виявив цікавість до життєвої долі батька: захотів дізнатися про бойове минуле, зрозуміти, що для рідної людини було дорогим...

— Зараз нам важко навіть збагнути, в яку пору жили ті люди, що передумали на самоті, з чим змирилися... Перша світова не була визвольною війною. Це було зіткнення імпералістичних хижаків... І народи країн-учасників заплатили за неї мільйонами життів. Та у більшості своїй учасники боїв не знали тієї гіркої правди. Вони билися по-справжньому. Так, як наказували їм воїнський обов'язок, віра батьків.

У колекціонерів, а також у музеях зберігається чимало пам'яток, що засвідчують глибоку релігійність нашого народу. Це і листівки, і ноти пісень, і художні зображення.

— У чому ж особливість Георгіївських нагород?

— Певною мірою я вже згадав про неї. Але маю дещо пояснити. Відзнака військового ордена святого Георгія була заснована 13 (25) лютого 1807 року маніфестом імператора Олександра I як винагорода нижніх військових чинів за «безстрашну хоробрість».

Солдатська Відзнака військового ордена (солдатський Георгіївський хрест) на відміну від офіцерського ордена емаллю не покривалася, карбувалася із срібла 94-ї проби (сучасна 990-та проба), але із зображенням у центральному медальйоні на лицьовій стороні святого Георгія на коні, а на зворотній стороні — ініціалів святого: «С. Г.» — як і на офіцерському знаку.

Андрій Козлов — прадід С. В. Козлова, 1914 рік

Знаки військової відмінності Георгіївського хреста 3-го і 4-го ступенів

Пам'ятник на могилі учасника Першої світової війни у Полтаві

Сидір Артемович Ковпак, уродженець Котельви, Георгіївський кавалер, начальник трофейної команди Чапаєвської дивізії, 1920-ті роки

Пилип Семенович Стрільць, уродженець Котельви, Георгіївський кавалер, кум Сидора Ковпака, 1915 рік

Августовська ікона Божої Матері була написана після явлення Богородиці у 1914 році солдатам руської армії перед битвою під містом Августом Сувалкської губернії (нині територія Польщі). З колекції Сергія Козлова

Відзнака військового ордена святого Георгія 4-го ступеня, 1914 рік

Медаль «За хоробрість» 4-го ступеня, 1914 рік

Вулиця Всіхсвятська у Полтаві (тепер Героїв-чорнобильців, донедавна — Чапаєва). Фото початку ХХ століття. Перший будинок зліва належав купцю Горохову, син якого був нагороджений «Георгієм»

Носилася ця винагорода на вузькій помаранчево-чорній стрічці, як і орден Георгія. У правилах про нагородження Відзнакою говорилося: «Нею нагороджуються лише ті з нижніх військових чинів, які, служивши у сухопутних та морських російських військах, справді виявляють свою відмінну хоробрість у боротьбі з ворогом».

У роки Першої світової війни героїзм наших воїнів був настільки високим, що відзначали рядових солдатів і унтер-офіцерів частіше. Нагороджувалися кращі бійці Георгіївським хрестом і Георгіївською медаллю «За хоробрість».

— **Що саме мав вчинити солдат на полі бою, аби бути гідним таких нагород?**

— Отримати їх було непросто. Обидві нагороди, хрест і медаль, мали чотири ступеня. Починаючи з четвертого, військових нагороджували за видатні перемоги і лише в бою. Їх не можна було отримати, скажімо, за вилучення руків. Це — ремарка така. Стосовно ж підстав для нагородження... Наведу приклад. Перший воїн, якого відзначили (це відомо з архівів), у рукопашному бою переміг одинадцять німців,

отримав шістнадцять поранень, вижив. Був представлений до нагороди. Могло бути і таке. Уявіть, під час боїв майже весь особовий склад перебито. Але в полку є знамено, яке за жодних умов не повинно було потрапити до ворога. Ризикуючи життям, боєць рятує цю святиню. Іншою підставою міг бути протилежний випадок — здобуття ворожого прапора. Ну і, звичайно, порятунок командира. Бувало: офіцер поранений, лежить на полі бою, ніхто до нього не може підступитися. І ось під ворожим вогнем якийсь сміливець (один з десяти чи з двадцяти) виносить командира...

— **Відбувалося те, що справді заслуговує на пошану і вдячність. Та чи збігається наше сучасне ставлення, наші оцінки з уявленнями людей більш ранніх епох? Як складалося поняття «нагородження», «нагород»?**

— Історія нагород дуже давня. Ще в первісну епоху, коли мисливець приносив здобич, яку сам уполовав, йому надавали право взяти кращий кусень м'яса, шкуру звіра, клик. Це було неписане правило для ранніх людських спільнот. Пізніше, за часів античності, стали з'являтися вже, так би мовити, неістинні нагороди. Це могли бути невеликих розмірів ювелірні вироби — фалери. Ними відзначали воїнів за бойові заслуги та подвиги. Між іншим, різновид колекціонування, предметом якого є нагороди, має назву фалеристики.

Слово «орден» — більш відоме нам — з'явилося у середні віки. Згадайте католицькі чернечі ордени. Це були спільноти десяти і більше людей, часто

пов'язані з військовою справою. Кожен, хто входив до ордену, мав право носити певні відзнаки: стрічки, металеві бляшки, одяг певного кольору. Ці елементи мали символічне значення. Їх вигляд ніс у собі певну інформацію у, так би мовити, зашифрованому вигляді.

— **З тих пір, зрозуміло, поняття «орден» набуло іншого значення...**

— Справді, для нас орден — це нагорода. Зміщення сенсу поняття відбулося у XVII–XVIII століттях. На перший план вийшов реальний внесок воїна у перемогу, принаймні у спільний спротив ворогу. Суспільство схвалювало відвагу, мужність, героїзм як найвищі моральні якості. І нагородами заохочували воїнів сміливо захищати Батьківщину. Значення нагород, я впевнений, ніколи не втрачуть свого сенсу. Маю на увазі не лише бойові відзнаки, але й трудові, наприклад.

— **А як, Сергію Валерійовичу, розпочалося Ваше захоплення колекціонуванням нагород?**

— Мене зацікавила історія моїх дідів-прадітів. Наприклад, я знаю, що четверо з них брали участь у Першій світовій війні. Пізніше шестеро — у Великій Вітчизняній. На жаль, стосовно Першої світової у нашій сім'ї збереглося свідчень дуже мало. Понад тридцять років я веду пошук. Дещо вдалося дізнатися про діда — Єгора Андрійовича Козлова. А з часом і про прадіда — Андрія Козлова. Знайшли ці матеріали і передали мені наші далекі родичі з Петербурга. Тепер маю фотографію прадіда у військовій формі за 1914 рік. На щастя, сім'я підтримує мою

діяльність. Мої близькі не сумніваються, що це важливо. Бо ж хто підтримує пам'ять, хто вшанує дідів-прадітів, як не онуки?

— **Я знаю, що Ви збираєте не лише нагороди, але й біографічні матеріали про полтавців — Георгіївських кавалерів. Розкажіть про когось із них.**

— До речі, повертаючись до походження Георгіївського хреста... Назва цієї нагороди пов'язана з пошанованим у православному світі святим великомучеником Георгієм Побідоносцем. Це надає нагороді особливого священного сенсу. Підкреслюється таким чином, що військова служба — це насправді служіння, яке має виявити в людині найкращі моральні якості. Передусім патріотизм — у його християнському розумінні.

Якось наприкінці 1990-х до мене прийшов чоловік з проханням викарбувати на граніті портрет свого прадіда для встановлення на могильному надгробку. Показав фото 1915 року. А коли розповів історію про прадіда Пилипа Семеновича Стрільця, я був вражений. Прадід був нагороджений двома Георгіївськими хрестами і однією медаллю «За хоробрість». У часи Першої світової війни Пилип Семенович служив разом зі своїм побратимом, земляком (обидва з Котельви) і кумом Сидором Артемовичем Ковпаком. Обидва були у званні унтер-офіцера. До речі, Ковпак мав лише два хрести без медалей. І ось що трапилося. Напередодні Великої Вітчизняної війни, у 1940 році, друзі зустрілися на батьківщині. Сидор Артемович був на той час уже досить знаною людиною — депутатом. Випили по чарці (а може, й не по одній), згадали бойову молодість... Одягли свої «царські» нагороди, військові картузи: сподівалися, ніхто їх не побачить... Та пильні сусіди не дрімали. Тоді ж донесли на побратимів «куди треба». Приїхав «воронок», і повезли друзів до Полтави. Розмова була така: Ковпака відпускаємо, відвозимо додому, а з Пилипом Стрільцем попрацюємо «з усією суворістю радянського закону». Доля Пилипа Семеновича могла бути жахливою. Та Ковпак не зрадив друга. Сказав: додому поїдемо разом. Урятував...

Розповідаю про це, бо знаю інші випадки, не такі щасливі. У нашій сім'ї, скажімо, прадіда ось так за село ввели у 1924 році — там і розстріляли. Потім поховали у братській могилі з односельцями — усі учасники Першої світової.

Як педагог у минулому, я дуже жалкую, що пам'ять про цю сторінку нашої історії зберігається лише у сім'ях, і далеко не в усіх. Так, складний період, складні долі. Але хіба нині життя просте? У сучасній школі діти отримують однобокі, заполітизовані уявлення про минуле. В результаті — не відчувають живого зв'язку з Батьківщиною. А час... Він рухається. Реальні свідчення і свідки йдуть у небуття. Чим їх замінити? А нічим! А ми їм стільки недодали!

— **Сергію Валерійовичу, знаю, Ви часто бували в школах, влаштовували там тимчасові виставки. Як діти сприймають Ваш інтерес до історичних артефактів?**

— Їм цікаво. Щоправда, цікавість їхня своєрідна: скільки коштує (у грошах, звичайно) орден, питають.

— **Що відповідасте?**

— Кажу, як є: шістнадцять поранень, спроба вижити, виконання бойового завдання, постійний ризик... Мовчать. Бачу, ставлення змінилося: «Можна докторнутися? А розкажіть іще...» Розуміють цінну.

Бесідувала Людмила Нікітіна

«Недостанет мне времени, чтобы повествовать о... пророках, которые верою побеждали царства, творили правду, получали обетования, заграждали уста львов, угашали силу огня, избегали острия меча, укреплялись от немощи, были крепки на войне, прогоняли полки чужих; жены получали умерших своих воскресшими; иные же замучены были, не приняв освобождения, дабы получить лучшее воскресение; другие испытали поругания и побои, а также узы и темницу, были побиваемы камнями, перепиливаемы, подвергаемы пытке, умирали от меча, скитались в милотях и козых кожах, терпя недостатки, скорби, озлобления; те, которых весь мир не был достоин, скитались по пустыням и горам, по пещерам и ущельям земли».

Послание святого апостола Павла к Евреям, 11:32–40

«Золотая арфа древних пророков! Пусть прозвучит твой стон, столь же горький, как судьба Иерусалима» — знаменитая партия хора рабов-иудеев из оперы Джузеппе Верди «Набукко». Пленные жители Иерусалима на чужбине в Вавилоне тоскуют по своей прекрасной родине. Набукко — это царь Навуходоносор, который завоевал Иерусалим и увел в рабство его жителей. Действие оперы происходит как раз в тот исторический момент, когда, согласно Библии, жил и пророчествовал пророк Иезекииль. Он был одним из тех, которые ушли в изгнание за одиннадцать лет до разрушения храма, когда после первой осады Иерусалима в плен попали царь Иехония и городская знать.

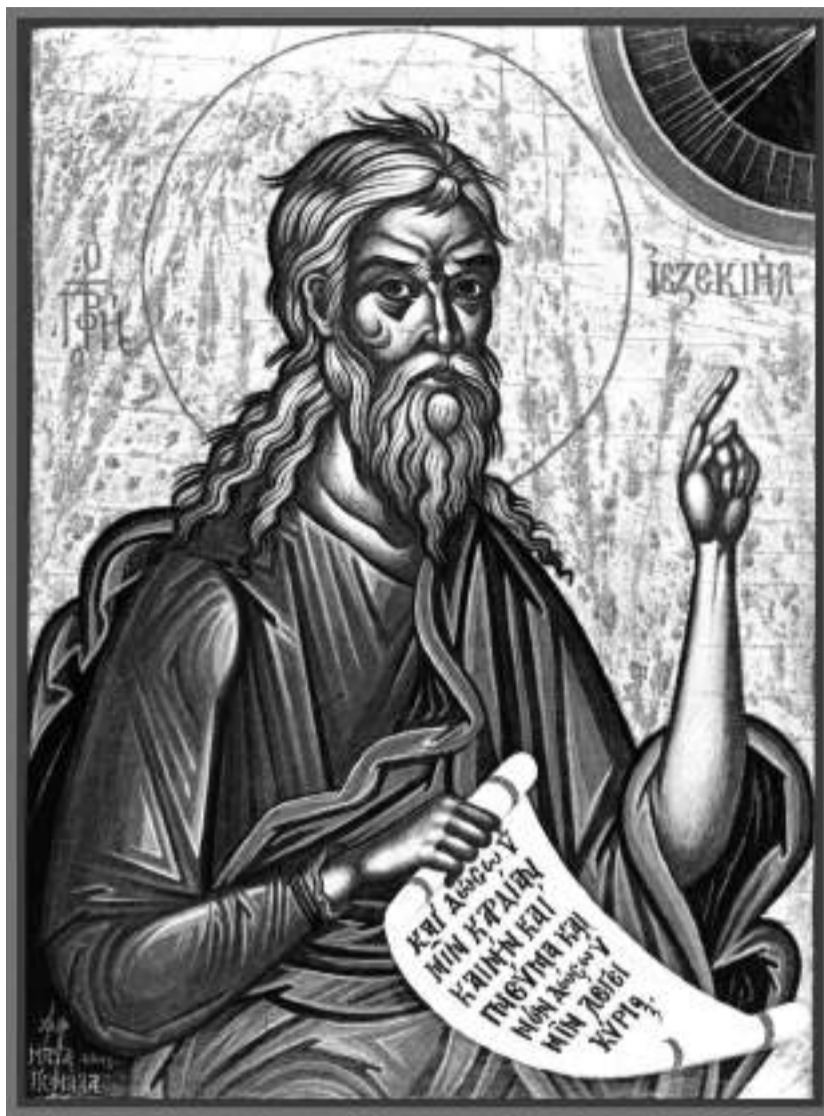
Как Иезекииль стал пророком изгнанников? Как в языческом Вавилоне он сумел поддержать в израильтянах веру в единого Бога? Почему Иезекииль называю ветхозаветным юристом? Как в наши дни иудеи готовятся к возведению храма, описанного пророком? И каким Иезекииль увидел грядущее воскресение мертвых и Новый Иерусалим?

Имя Иезекииль (по-еврейски Иехезкэль) означает «Бог укрепил». Пророк с таким именем родился в Иерусалиме около 622 года до Рождества Христова и служил священником в Иерусалимском храме. Став одним из первых вынужденных переселенцев, он разделил судьбу своего народа. Тяготы изгнания начались для евреев уже по пути в Вавилон. Многие попросту умерли, не преодолев тяжелой дороги.

В то время Вавилон был крупнейшим политическим, экономическим и научным центром Ближнего Востока, где шла оживленная торговля с разными странами, работали банки, школы, библиотеки. Евреи здесь чувствовали себя провинциалами. Их расселяли в самых неблагоприятных районах страны. Традицией селить завоеванные народы в неразвитых регионах вавилоняне позаимствовали у ассирийцев. Таким образом пытались оживить и возродить отсталые местности, что, собственно, и явилось экономической причиной депортации.

В настоящее время в Музее библейских стран в Иерусалиме действует выставка «На реках Вавилонских». Здесь можно увидеть уникальные глиняные таблички с клинописью, найденные на территории современного Ирака. Это финансовые документы Вавилона того времени. На этой же выставке представлены более ста текстов, которые документируют ежедневную жизнь евреев, таких же, как и Иезекииль, в изгнании. Сам пророк в них не упоминается, но многие из тех людей, конечно же, лично знали его.

Иезекииль

И теперь эти документы мы можем сравнить с библейскими текстами и увидеть, как всё перекликается.

Так, например, из упомянутых табличек следует, что на новом месте евреи начинают заниматься сельским хозяйством, их среде не чуждо социальное расслоение, многие из них сохраняют свои имена. Обжившись на новых территориях и вписавшись в вавилонское общество, иудеи всё же не могут смириться со своим униженным положением пленников, ведь они — избранный народ, народ Божий.

Пока главной святыней израильтян оставался храм, вся религиозная жизнь строилась вокруг него. У Бога Единого могло быть только одно единственное место для поклонения. Теперь оно недостижимо. У народа-изгнанника не осталось бы никакой надежды, если бы не Иезекииль. На пятый год жизни на чужбине он вдруг слышит призыв Всевышнего.

«И Он сказал мне: сын человеческий! Я посылаю тебя к сынам Израилевым, к людям непокорным, которые возмутились против Меня; они и отцы их изменились предо Мною до сего самого дня... Ты же, сын человеческий, слушай, что Я буду говорить тебе; не будь упрям, как этот мятежный дом; открой уста твои и съешь, что Я дам тебе. И увидел я, и вот, рука простерта ко мне, и вот, в ней книжный свиток. И Он развернул его передо мною, и вот, свиток исписан был внутри и снаружи, и написано на нём: «плач, и стон, и горе». И сказал мне: сын человеческий! съешь, что перед тобою, съешь этот свиток, и иди, говори дому Израилеву. Тогда я открыл уста мои, и Он дал мне съесть этот свиток; и сказал мне: сын человеческий! напитай чрево твоё и наполни внутренность твою этим свитком, который Я даю тебе; и я съел, и было в устах моих сладко, как мед» (Иезек. 2:3, 8–10 — 3:1–3).

До изгнания Иезекииль не был пророком как таковым. Существует версия о том, что до своего отбытия из Иерусалима он мог быть среди людей, слышавших пророчества Иеремии и, возможно, других пророков.

Два великих ветхозаветных героя Иеремия и Иезекииль пророчествуют

одновременно. Иеремия — в Иерусалиме, а Иезекииль — в Вавилоне. У них совершенно разные аудитории, и порой их откровения противоречат друг другу.

Интересно, что два этих пророка, один — в Иерусалиме, другой — в Вавилоне, говорят о том, что именно их сообщество — единственное истинное еврейское сообщество. Таким образом, разделенные нашествием вавилонян, эти две еврейские общины убеждаются в своей исключительности, и каждая из них считает себя уникальным народом Божиим. Тем самым они всё более отдаляются друг от друга.

Евреи в изгнании признают Иезекииля истинным пророком, старейшины приходят к нему узнавать волю Божию. Он созерцает тайны Господни в состоянии восхищения. Пророка посещают видения, которые говорят о том, что Бог по-прежнему со своим народом — Он не заперт в стенах храма или в границах Земли Обетованной.

«И было в тридцатый год, в четвертый месяц, в пятый день месяца, когда я находился среди переселенцев при реке Ховаре, отверзлись небеса, и я видел видения Божии. В пятый день месяца (это был пятый год от пленения царя Иоакима), было слово Господне к Иезекиилю, сыну Вузия, священнику, в земле Халдейской, при реке Ховаре; и была на нём там рука Господня. И я видел, и вот, бурный ветер шел от севера, великое облако и клубящийся огонь, и сияние вокруг него, а из середины его как бы свет пламени из середины огня; и из середины его видно было подобие четырех животных, — и таков был вид их: облик их был как у человека; и у каждого четыре лица, и у каждого из них четыре крыла; а ноги их — ноги прямые, и ступни ног их — как ступня ноги у тельца, и сверкали, как блестящая медь. И руки человеческие были под крыльями их, на четырех сторонах их; и лица у них и крылья у них — у всех четырех; крылья их соприкасались одно к другому; во время шествия своего они не оборачивались, а шли каждое по направлению лица своего. Подобие лиц их — лицо человека и лицо льва с правой стороны у всех их четырех; а с левой стороны лицо тельца у всех четырех и лицо орла у

всех четырех. И лица их и крылья их сверху были разделены, но у каждого два крыла соприкасались одно к другому, а два покрывали тела их. И шли они каждое в ту сторону, которая пред лицом его; куда дух хотел идти, туда и шли; во время шествия своего не оборачивались. И вид этих животных был как вид горящих углей, как вид лампад; огонь ходил между животными, и сияние от огня и молния исходила из огня. И животные быстро двигались туда и сюда, как сверкает молния. И смотрел я на животных, и вот, на земле подле этих животных по одному колесу перед четырьмя лицами их. Вид колес и устройство их — как вид топаза, и подобие у всех четырех одно; и по виду их и по устройению их казалось, будто колесо находилось в колесе. Когда они шли, шли на четыре свои стороны; во время шествия не оборачивались. А ободья их — высоки и страшны были они; ободья их у всех четырех вокруг полны были глаз. И когда шли животные, шли и колеса подле них; а когда животные поднимались от земли, тогда поднимались и колеса. Куда дух хотел идти, туда шли и они; куда бы ни пошел дух, и колеса поднимались наравне с ними, ибо дух животных был в колесах. Когда шли те, шли и они; и когда те стояли, стояли и они; и когда те поднимались от земли, тогда наравне с ними поднимались и колеса, ибо дух животных был в колесах. Над головами животных было подобие свода, как вид изумительно-го кристалла, простертого сверху над головами их. А под сводом простирались крылья их прямо одно к другому, и у каждого были два крыла, которые покрывали тела их, у каждого два крыла покрывали тела их. И когда они шли, я слышал шум крыльев их, как бы шум многих вод, как бы глас Всемоущего, сильный шум, как бы шум в воинском стане; а когда они останавливались, опускали крылья свои. И голос был со свода, который над головами их; когда они останавливались, тогда опускали крылья свои. А над сводом, который над головами их, было подобие престола по виду как бы из камня сапфира; а над подобием престола было как бы подобие человека вверху на нём. И видел я как бы пылающий металл, как бы вид огня внутри него вокруг; от вида чресл его и выше и от вида чресл его и ниже я видел как бы некий огонь, и сияние было вокруг него. В каком виде бывает радуга на облаках во время дождя, такой вид имело это сияние кругом» (Иезек. 1:1–28).

Это видение пророка — одно из самых трудных для толкования. Книга Иезекииля, которую блаженный Иероним назвал «океаном и лабиринтом тайн Божиих», вообще самая туманная из всех ветхозаветных. У древних евреев для нее даже был установлен возрастной ценз — 30+. Среди библейских пророков Иезекииль — мистик номер один. Его таинственные писания предвосхищают апокалиптическую и оккультную литературу более поздних времен.

Хотя современники слушали пророчества Иезекииля, но почти не слышали их. Чтобы призвать людей к покаю и обращению к Богу, он прибегает к эпатажным акциям. Его странное, а порой и скандальное поведение не остается без внимания публики. Не случайно этого эксцентричного пророка даже называют ветхозаветным юристом.

Он совершает довольно пугающие символические действия. Так, например, он сбивает волосы на голове и бороду, потом разделяет состриженные волосы на три пряди. Одну прядь бросает в костер, вторую режет мечем, третью развеивает по воздуху. Три трети здесь обозначают законченную форму, единое целое. Этот символ говорит прямо против Иерусалима: все его население должно быть наказано.

Однажды на глазах у всех пророк Иезекииль проламывает дыру в стене собственного дома и собирает вещи, как будто готовясь переехать. Тем самым он показывает, что вскоре из Иерусалима будут переселены в Вавилон почти все оставшиеся там жители, а город и храм будут разрушены.

Еще ему было сказано, что жена его умрет, и ему было запрещено оплакивать ее. Это было самое жестокое требование Всевышнего. Этим пророк должен был показать, что люди в изгнании не должны оплакивать разрушение Иерусалима и смерть своих близких там, на родине. Запрет Иезекиилю оплакивать свою жену должен был полностью разграничить людей изгнанных и людей, оставшихся в Иерусалиме. Настоящими людьми Господа были и будут те, кто был изгнан во время первого вавилонского нашествия, и они же будут возвращены на землю Господню.

Как пастырь, Иезекииль заботится о том, чтобы соплеменники не подверглись соблазнам блестящей языческой цивилизации Вавилона. Он призывает народ к сохранению истинной веры, к внутреннему обновлению, к превращению его каменного сердца в плотное, чувствительное к добру.

Вавилоняне были политеистами (многобожниками), у них было много богов, а основным божеством считали Мардука — бога мира и повелителя истории, мощной власти которого приписывали могущество вавилонских царей. Иезекииль был близко знаком с вавилонской культурой и даже с вавилонским языком и религией. Однако, как мы можем судить из Книги Иезекииля, ни он, ни изгнанный народ в Вавилоне своей веры не потеряли.

После того как наказание осуществилось, Иерусалим пал, а храм был полностью разрушен, Иезекииль сменил гнев на милость. Вместо обличений из его уст теперь звучат слова утешения и надежды.

Основной катастрофой разрушения Иерусалима было то, что все традиции и обычаи — столпы иудаизма — были уничтожены. Это не только разрушение храма, но во многом — теологический кризис. Этот кризис заключается в том, что люди были изгнаны из земли, обещанной им, отчуждены от царства, которое, по обетованию, должно быть вечным. Но Господь не отрекся от Своего народа. Иезекииль говорит, и история это подтверждает, что Господь установил связь с народом еще в Египте, а не в Израиле; Он дал Свои заветы в пустыне, а не в Израиле; так же и сейчас — Он продолжает пребывать со Своим народом и в Вавилоне.

Через четырнадцать лет после разрушения Иерусалима пророк в видении переносится в Землю Обетованную и получает новое откровение. Он созерцает грандиозный храм, заново отстроенный на том же месте, и описывает его очень тщательно и детально. Слава Божия возвращается в Иерусалим, чтобы воцариться в храме. «Поднял меня дух и привел меня к восточным воротам дома Господня... И поднял меня дух, и ввел меня во внутренний двор, и вот, слава Господа наполнила весь храм. И я слышал кого-то, говорящего мне из храма, а тот муж стоял подле меня, и сказал мне: сын человеческий! это место престола Моего и место стопам ног Моих, где Я буду жить среди сынов Израилевых во веки» (Иезек. 11:1; 43:5–7).

Видение Нового Иерусалима иудеи понимают как пророчество о конце вавилонского плена и о возвращении израильтян в Землю Обетованную, христиане — как предчувствие Нового Завета.

Многие ортодоксальные иудеи верят в то, что храм по инструкции пророка Иезекииля еще предстоит построить, и готовятся к его возведению. В Музее храма в центре Иерусалима хранятся медные трубы, особые сосуды и другая утварь. Здесь всё приготовлено для того, чтобы богослужения в новом, третьем, храме могло начаться в любой момент.

По представлению же христиан третий храм уже построен — это храм Воскресения Христова, или Храм Гроба Господня. Когда его освящали в 336 году от Рождества Христова при императоре Константине, то современники так и называли это событие — Обновлением Иерусалимского храма.

Юлиус Шнорр фон Карольсфельд «Пророк Иезекииль»

Гюстав Доре «Видение пророка Иезекииля»

У Иезекииля есть и пророчество о победе над смертью — видение о сухих костях.

«Была на мне рука Господа, и Господь вывел меня духом и поставил меня среди поля, и оно было полно костей, и обвел меня кругом около них, и вот, весьма много их на поверхности поля, и вот, они весьма сухи. И сказал мне: сын человеческий! оживут ли кости сии? Я сказал: Господи Боже! Ты знаешь это. И сказал мне: изреки пророчество на кости сии и скажи им: «кости сухие! слушайте слово Господне!» Так говорит Господь Бог костям сим: вот, Я введу дух в вас, и оживете. И обложу вас жилами, и выращу на вас плоть, и покрою вас кожей, и введу в вас дух, и оживете, и узнаете, что Я — Господь. Я изрек пророчество, как повелено было мне; и когда я пророчествовал, произошел шум, и вот движение, и стали сближаться кости, кость с костью своею. И видел я: и вот, жилы были на них, и плоть выросла, и кожа покрыла их сверху, а духа не было в них. Тогда сказал Он мне: изреки пророчество духу, изреки пророчество, сын человеческий, и скажи духу: так говорит Господь Бог: от четырех ветров приди, дух, и дохни на этих убитых, и они оживут. И я изрек пророчество, как Он повелел мне, и вошел в них дух, и они ожили, и стали на ноги свои — весьма, весьма великое полчище» (Иезек. 37:1–10).

Современники Иезекииля понимали эти слова как аллегория национального возрождения Израиля, и в этом пророчество действительно сбылось. Но для христиан откровение Иезекииля касается всего человечества, это прообраз грядущего воскресения мертвых, и потому его окончательного исполнения придется ждать до Второго Пришествия Христа.

Эти строки из Книги пророка Иезекииля до сих пор читаются во всех православных храмах в Великую Субботу накануне Пасхи и звучат как удивительная и необъяснимая ветхозаветная благая весть о вечной жизни.

Подготовил игумен Афанасий (Бедный)

«Запевнення Апостола Фоми»

В експозиції сьомого залу Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського «Літописні слов'яни та Київська Русь» відвідувачі звертають увагу на доволі виразну колекцію сакральних предметів християнського культу Х–XIII століть. З-поміж них, здебільшого виконаних у металі, вирізняється досить скромна керамічна (теракотова) іконка з дещо незвичною назвою «Запевнення Апостола Фоми».

Знавці Закону Божого, віряни і загалом освічені люди за такою назвою згадують розповіді євангелістів про п'яте явлення Ісуса Христа апостолам та учням у перший день опісля Воскресіння, що викликало в них невимовну радість. Тільки Фома, з числа дванадцяти апостолів, не був при цьому явленні. Коли учні стали розповідати йому, що бачили воскреслого Господа, Фома сказав їм: «Якщо не побачу на руках Його рани від цвяхів, і не вкладу пальця мого в рани від цвяхів, і не вкладу руки моєї в ребра Його, то не повірю» (Мк. 16:14; Лк. 24:36–45; Ін. 20:19–25).

Через тиждень, на восьмий день по Воскресінні Христовому, учні знову зібралися разом, і Фома був із ними. Двері були замкнені. Ісус Христос увійшов у дім при зачинених дверях, став посеред учнів і сказав: «Мир вам!». Потім звернувся до Фоми: «Дай палець твій сюди і подивись на руки Мої; подай руку твою і вклади в ребра Мої, і не будь невірним, але вірним». Тоді апостол Фома вигукнув: «Господь мій і Бог мій!». А Ісус Христос сказав йому: «Ти повірив, тому що побачив Мене, блажені ті, що не бачили й вірували» (Ін. 20:26–29).

Отже, іконка зображує саме цей біблейський сюжет зі Святого Письма, що був добре знаний у середньовічному мистецтві і походив від іконографічних канонів візантійської традиції.

Іконка зовсім невеличка — 4,8x4,3 см, товщиною лише 0,4 см — з'явилася в музеї 1913 року. За записами у старій обліковій документації, внесеними рукою відомого українського археолога, згодом — професора, далі — ректора закордонних українських вишів Вадима Щербаківського (1876–1957), святий образ подарував добродій Козачинський із Переяслава. Знайшли пам'ятку на території

дитинця давньоруського міста, практично на поверхні ґрунту.

З огляду на особливості рельєфу іконки виготовлено за допомогою дерев'яного штампка, а тонкі графічні деталі на одязі нанесено по поверхні перед висушуванням і випалом. Вивчення художніх особливостей цього надзвичайно цікавого зразка коропластики на початку 1990-х років провів відомий знавець давньоруського і середньовічного мистецтва, доктор мистецтвознавства Василь Пуцко.

Композиційно невеликий теракотовий рельєф іконки містить два нерівнозначні зображення. У правій її частині стоїть на повний зріст Христос, піднісши правицю. Лівою рукою Він оголює бік із раною від списа, аби її на дотик міг відчути Фома, що наближається зліва з метою впевнитися в істинності побаченого. Реалістичне за характером зображення свідчить про копіювання майстром відомого йому зразка у власному і неоднозначно спрощеному трактуванні. Торс у фігурі Христа показано ніби фронтально, а ступні ніг

повернуто в профіль. Правиця набагато довша за ліву руку, кість із пальцями надто подовжена. Фігура апостола надзвичайно експресивна. Вочевидь автор намагався передати її в складному русі. Всупереч жестам лики Христа і Фоми не виказують взаємодії. Засоби їх художнього виконання досить примітивні: бачимо великі круглі очі, різко окреслені бровами, і широкі роти. Структура складок одягу жодним чином не підкреслює анатомічну будову тіла, виконуючи суто декоративну роль. Голови оточені німбами із рельєфним контуром. Ліворуч вгорі розміщено супровідний напис: «О АГЮСЪ ФОМА», а поруч — монограми Христа: «ИС ХСЪ». За епіграфічними особливостями написів цей витвір коропластики належить до числа виробів першої чверті XIII століття.

Встановлено, що за зразок мініатюрного переяславського рельєфу правила стеатитова іконка, знайдена 1892 року на Княжій горі — на городищі літописного Родня (південніше Канева). Від

1923 року вона є власністю Національного музею у Варшаві. Твір виконано невідомим царгородським майстром у Києві, вірогідно, після того, як хрестоносці захопили візантійську столицю 1204 року. Давньоруські умільці з Родня чи Переяслава почали копіювати вишукану композицію. Чи багато, чи мало відбитків іконок з вирізаної на дереві форми виконав майстер, ми не знаємо. Хоча фахівці запевнюють, що подібних знахідок у Середньодніпровському Лівобережжі Дніпра й досі ще не виявлено.

Сюжет ікони у давньоруському мистецтві не є рідкісним. Згадаймо фрески XI століття у Софійському соборі в Києві, Спасо-Преображенському соборі Мирожського монастиря у Пскові. Візантійські майстри відтворювали відомий сюжет у книжковій графіці, іконописі, церковних фресках. Популярність згадуваної історії засвідчують і знахідки кам'яних різьблених іконок з Болгарії. У XII–XIII століттях «Запевнення апостола Фоми» набуває поширення у Західній Європі, Впізнаємо цей сюжет на різьбленій рочестерській капітелі роботи французьких майстрів 1190–1210 років.

У подальшому біблейський сюжет відтворювали митці італійського та загалом європейського Відродження. Для прикладу, нагадаємо про відоме полотно «Невіра святого Фоми» кисті Мікеланджело да Караваджо, створене у 1600–1602 роках, що зберігається у палаці Сан Сусі в Потсдамі (Німеччина).

Іконка з музейного зібрання, що експонується вже понад сто років, на сьогодні залишається унікальною для території всього колишнього Переяславського князівства, куди входила більша частина земель сучасної Полтавщини.

Можна тільки гадати, чи виріб привезено до Переяслава, чи його виготовлено місцевим ремісником. Очевидно інше: засобами наївного мистецтва давньоруський гончар-кераміст намагався відтворити надто вишуканий візантійський взірць. І сумлінням своїм робив посильний внесок у духовну культуру і побут простих городян, додаючи піднесення святкуванню Воскресіння Христового понад 800 років тому.

*Олександр Супруненко,
директор Полтавського
краєзнавчого музею
імені Василя Кричевського,
заслужений працівник культури
України*

Читайте щомісяця «Православний вісник» — додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

ВИХОДИТЬ У ГАЗЕТИ:

«Полтавський вісник»: передплатний індекс — **61582**

21 лютого 2019 №8 (1545) ціна договірна.
www.visnyk.poltava.ua

Полтавський Вісник

Виходить щомісяця

СБ	-11	-9
НД	-13	-8

Хресний хід з Козельщанською іконою... у Хельсінкі

Козельщанська ікона Божої Матері є головною святинєю Успенського собору в Хельсінкі. Цікава історія її появи тут. Саме цей список чудотворного образу Богородиці з Полтавщини пов'язують з ім'ям святого праведного Іоанна Кронштадтського. Отця Іоанна запросили у Виборг помолитися про зцілення дочки купця Кравотіна — Анни. «Батюшка вся Русі» не мав змоги поїхати з Санкт-Петербурга, але передав купецькій родині благословенний список Козельщанської чудотворної ікони. Для відправи молебня перед іконою запросили священника Успенської церкви на кладовищі в Сорвалі (передмісті Виборга) отця Василя Нерещецького. Після молитви хвора чудесним чином зцілилася, а чудотворний список помістили у місцевий храм, де служив отець Василій. Під час Другої світової війни ікону, що прославилася чудотворіннями, евакуювали до Хельсінкі. Відтоді вона перебуває у столичному Успенському соборі Фінляндії. Перед образом завжди читали або співали акафіст церковнослов'янською мовою. Чимало людей по молитвах перед ним отримували зцілення. На знак подяки люди жертвували коштовності (загалом до ікони було вкладено до півтисячі дарів) або гроші (наприклад, за свідченням колишнього настоятеля православної парафії Хельсінкі протоієрея Вейкко Пурмонена, якась бездітна пара після народження дитини пожертвувала собору суму в 10 тисяч євро для позолоти малого купола). Ікону прикрасили текстильною ризою ручної роботи, вишитою золотом ниткою, з натуральними перлинами (2760 штук).

У 2010 році ікону вкрали з храму. Невдовзі крадів спіймали. Ікону ж знайшли через вісім місяців (місце виказав один з арештованих): вона лежала у викопаній в землі ямі, присипана снігом і брудом, ликом донизу. В результат тривалого перебування в таких умовах ікона істотно постраждала, а риза і дорогоцінні вклади були загублені. При першому ж огляді з'ясувалося, що ікона, на превеликий подив, була не живописна, а друкована, тобто це не список, у власному сенсі слова, а паперова репродукція, наклеєна на дерев'яну основу. А оскільки у вологому середовищі дерево і папір поводяться по-різному, це ускладнило відновлення образу. До реставрації були залучені провідні реставратори Фінляндії.

На шляху свого повернення в собор ікона побувала в багатьох православних парафіях країни. У Свято-Троїцькій церкві в Хельсінкі, де перед іконою був

Шанована Козельщанська ікона Богородиці — головна святиня Успенського собору в Хельсінкі

відслужений акафіст церковнослов'янською мовою, текст якого привезли з Козельщанського монастиря, в урочистому богослужінні брали участь близько 500 осіб. Найщирішу радість з приводу повернення образу Пресвятої Богородиці висловив ефіопський хор Фінляндії, який під ритми ударних інструментів танцював і співав традиційні паломницькі пісні. Одна з цих пісень амхаранською мовою зворушливо висловила суть радості: «Я пройшов через пустелю і тебе шукав усюди. І тепер тебе знайшов».

В Успенському соборі столиці при величезному зібранні віруючих був відслужений акафіст фінською мовою. В урочистостях з нагоди знайдення ікони брала участь група паломників із Виборга. Гості подарували собору велику фотографію храму в Сорвалі, де ікона перебувала до війни. Серед виборжан була жінка — свідок чудотворної допомоги Богородиці по

молитві перед Її Козельщанською іконою. Родичці цієї паломниці лікарі сказали, що та ніколи не зможе мати дітей, проте тепер ця родичка — щаслива мати.

У Фінляндії переконані, що знайдення і повернення в собор викраденої ікони є відповіддю на молитви багатьох людей. На жаль, незважаючи на шанування ікони віруючими, в останні часи акафістний молитовний спів перед нею став великою рідкістю.

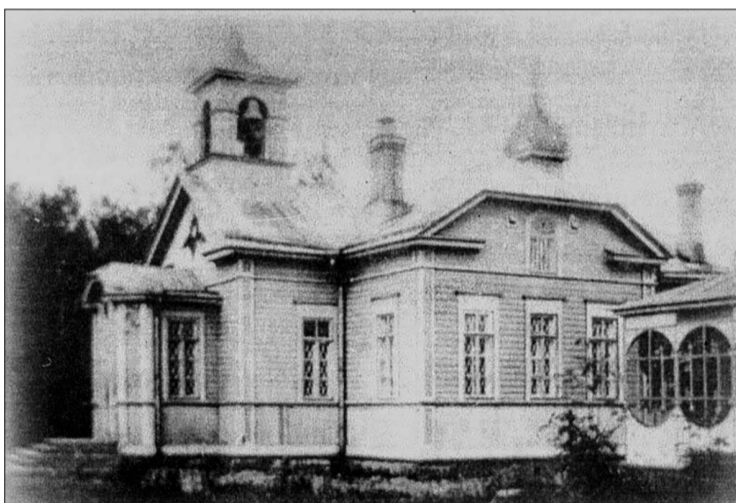
Проте нещодавно фінські священники нагадали жителям столиці про Помічницю і Заступницю роду християнського: у свято Преполов'їня П'ятидесятниці, 6 травня, вони звершили хресну ходу з Козельщанською чудотворною іконою Божої Матері. Священнослужителі пройшли вулицями міста і відслужили молебні перед Хірургічною лікарнею, лікарнею Мейлахті і центром паліативної медицини «Терхокоті». Між місцями звершення молебнів хресна хода пересувалася на автомобілях.

Мотивом акції стало виявлення співчуття хворим на коронавірус, загиним від хвороби, їх рідним і медичному персоналу. Козельщанська ікона Божої Матері, перед якою молилися віряни, покликана була стати традиційним православним знаком заступництва і Божої допомоги.

Опісля кожної зупинки протоієрей Хейккі Хуттунен зачитував коротке привітання від імені Православної Церкви: «Ми прийшли сюди помолитися невеликою хресною ходою. Попереду нашого руху — хрест як згадка про те, що на Пасху смерть переможена. З нами ікона Богородиці Діви Марії Козельщанська з Успенського собору і Катаянокка. Таким чином ми наслідуюмо багатовікові звичаї нашої Православної Церкви у дні хвороби, з хрестом й іконами несемо благословення усім хворим і тим, хто їх доглядає».

Архієпископ Хельсінкі і всієї Фінляндії Лев за віком опинився на самоізоляції і не зміг узяти участь у хресній ході особисто. Натомість він привітав добру справу архіпастирським напуттям: «Хоча ми в Православній Церкві продовжуємо святкування Пасхальних днів, епідемія covid-19 привносить у наше життя страждання, смуток, страх як за себе, так і за наших ближніх. Зараз так природно помолитися про захист кожного з нас і передусім тих, хто бореться з коронавірусом, і тих, хто лікує, доглядає, а також про зцілення болящих і співчуття до тих, хто втратив близьких».

Підготувала Людмила Нікітіна
за матеріалами православних ЗМІ

Гарнізонна Успенська церква у Сорвалі, в якій до Великої Вітчизняної війни перебував список Козельщанської ікони від праведного Іоанна Кронштадтського

Хресний хід з Козельщанською іконою у Хельсінкі у травні 2020 року

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

ф. П - 1

АБОНЕМЕНТ
на газету

01125

Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
-------------------------------	----------------------	---

на 2020 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ
на газету

01125

Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
Вартість передплати		
Вартість переадресування		

на 2020 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

поштовий індекс

місто, село

область

код вулиці

район

буд.

корп.

кв.

вулиця

До святинь храмів Полтави

Макаріївський кафедральний собор

вул. Лялі Убийвовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76

Горбанівська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир

вул. Паїсія Величковського, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68

Моці свт. Афанасія (Вольховського) і свт. Іларіона (Юшенова)

(молебень з читанням акафіста у суботу о 7.00)

Ікона Божої Матері «Оупованіє в рѣхъ концієвъ землі»

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм

вул. Соборна, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29

Ікона Божої Матері «Троїдниця»

(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна

вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. +38 (0532) 65-30-07

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Божої Матері «Вісцаріца»

(читання акафіста у вівторок о 17.00)

Ікона Божої Матері «Оутоли моѣ печѣли»

(читання акафіста в четвер о 17.00)

Андріївський храм

вул. Сінна, 3-а, тел. +38 (0532) 56-93-49

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей

(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)

Ікона Богородиці «Вісцаріца»

(читання акафіста у четвер о 18.00)

Ікона свт. Іоанна Шанхайського з часточкою мощей

(читання акафіста у понеділок о 18.00)

Свято-Троїцький храм

вул. Паїсія Величковського, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68

Ікона «Сошїєтвіє Свѣтагѡ Духа»

(молебень Святому Духу в среду о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей

(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм

вул. Європейська, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей

(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 10.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця

(читання акафіста в четвер о 10.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові і матері їхньої Софії

проспект Першотравневий, 23, тел. +38 (0532) 2-16-59

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського

(читання акафіста в суботу о 9.30)

Почаївська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм

вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23

Ікона Божої Матері «Владї мїрскаѡ Пѣшкарѣвскаѡ»

(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм

вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 58-34-96

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Богородиці «Неупивѣмаѡ Чѣша»

(читання акафіста в середу о 9.30)

Ікона Богородиці «Въ родѣхъ Помѡщница»

(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штемпеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

Оголошення

Шановні читачі!

Газета «Відомості Полтавської єпархії» з року в рік веде літопис церковного життя єпархії, знайомить віруючих з цікавими подіями і людьми, розповідає про святих землі Полтавської і маловідомих святих, висвітлює питання основ віри, православної педагогіки, православного мистецтва тощо. Щоб і надалі наш часопис мав можливість нести до своїх читачів друковане слово, просимо підтримати його — оформити поштовою передплату на наступний рік для себе, своїх рідних і близьких людей. Бланк передплати надруковано на с. 17–18, його можна отримати також у відділеннях поштового зв'язку.

Редакція

«Відомостей Полтавської єпархії»

Продолжение. Начало в № 3, 4

«Соловецк-городок»

О настоятельской деятельности архимандрита Александра в Соловецкой обители свидетельствует письмо от 17 октября 1853 года, адресованное его земляку Пресвященному Смарагду, архиепископу Орловскому: «...Братия приняли меня с любовью. Все рады были прибытию моему. Я сряду 12 дней служил Литургию по разным храмам; братию угощал четыре дня по чинам — иеромонахов, иеродиаконов, манатейных монахов и рясофорных монахов, а между тем всё успел осмотреть. Соловецкую обитель мирские жители обыкновенно называют Соловецк-городок, потому что они не имеют вблизи города, и всё получают из обители, как из города. Теперь в моем ведении 757 человек на пяти островах. <...> В обители вся братия смирна, из мужиков; есть мало высшего звания, но все они крайне не любят опрятности. Я завел читать по субботам акафист Божией Матери с 12 иеромонахами, со славой, по примеру Братства Киевского; даже «Взбранной Воеводе» поют так же как в Братстве. Я привез с собой разных нот и завел хор певчих, потому что мне эта часть хорошо известна: я был учителем певчих архиерейских в Киеве. Старую службу величественную иметь по Вашему совету. Не знаю, как дальше будет, а теперь с охотой занимаюсь служением и хозяйством. Малороссы способны ко всему. Я часто выхожу на повечериях читать за служащего иеромонаха акафист, и это всем нравится...»

Описывая мирную жизнь в Соловецком монастыре, архимандрит Александр

«Муж нравов непорочных, доброты сердца примерной, православия непоколебимого»

не мог предположить, что здесь уготовано ему место военного подвига.

Вооружиться молитвой и постом

В связи с началом Крымской войны Архангельская губерния была объявлена на военном положении со 2 марта 1854 года. На Соловках об этом узнали только 16 апреля, когда в монастырь добрался гонец из Архангельска, который доставил указ Святейшего Синода об эвакуации из монастыря драгоценностей и библиотеки. В конце мая на гребном судне «Александр Невский» 26 ящиков, 4 бочки с драгоценностями и 16 ящиков с рукописными и старопечатными книгами отправлены в Сийский монастырь. После соборной литургии в храме Преподобных архимандрит Александр увещевал братию не унывать, что неприятель готовится проникнуть в наше Белое море, но вооружиться против него молитвой и постом, и заповедал со всей строгостью поститься по пятницам трех последующих недель. «Знайте, — сказал он малочисленной братии, отправляющейся вместе с ценностями, — что где бы вы ни были, на море или на суше, когда придет пяток, мы все здесь в обители, каждый по своей силе, молимся и постимся; вы то же делайте, и вас Господь помилует и сохранит достоинство угодников, с вами отправляемое неприкосновенным, и если вы сохраните сию мою заповедь, то возвратитесь опять в свою обитель в целом здравии,

при спасении всего, что с вами было». Для поднятия духа братии настоятель, кроме положенных ежедневно канон и молебнов, начал совершать по воскресным дням за всенощным бдением акафист Сладчайшему Иисусу, а за утреней — акафист Божией Матери, которые читал сам в церкви преподобных Зосимы и Савватия у святых их мощей, а также пред чудотворной иконой Божией Матери. К ектениям были присоединены молитвенные прошения, установленные Церковью при нашествии врагов.

В монастыре имелось 20 пушек, отлитых еще во времена Ивана Грозного и Петра I, и только две из них, трехфунтового калибра, годились в дело. В Арсенальной (Успенской) башне хранились 4 пищали, 2 мортиры, 645 ружей, 20 самострелов, 12 пистолетов, 1 карабин, 40 шпаг, 381 пика, 648 бердышей, меч. Это древнее оружие ремонтировали и подновляли в монастырской кузнице. Раздавали желающим вооружиться. Из Новодвинской крепости 16 мая доставлены еще 8 пушек шестифунтового калибра с запасом боевых снарядов — по 60 штук на орудие. Пушки расставили так: две — в Кожаной башне, две — в Прядельной, четыре — в различных местах по западной стене, еще две составили передвижную батарею на Сельдяном мысу.

«Без войска отразим супостата»

Неделю спустя в Белое море вошла англо-французская эскадра под коман-

дованием капитана королевского флота Эрасмуса Омманея. Архимандрит Александр всех ободрял и произносил поучения, призывая уповать на помощь Божию. За десять дней до нашествия англичан, корабли которых уже совершали пиратские нападения на суда и прибрежные поселения по всей акватории Белого моря, после воскресной литургии архимандрит Александр произнес краткое слово для поднятия духа братии, внушая «не скорбеть о том, что мала, по-видимому, защита к предстоящей обороне от сильного врага, но твердо уповать на Господа и Пречистую Его Матерь и преподобных основателей, Зосиму и Савватия; ибо сам Господь заступлением их покажет такое чудо над обителью, какого дотоле там не видали».

За два дня до осады он говорил: «Что скорбите, братия, будто мы забыты и нет у нас войска? Нет, не забыты мы, а это Божий о нас Промысл: если отразим войском, то войску слава, а наша вера где? Где упование на Бога? Если же мы молитвою и верою отразим неприятеля, и нам Господь поможет, то будет Богу хвала, обители же вечная слава, что без войска отразили супостата». Эти слова благотворно действовали на обитателей монастыря. Многие монахи и миряне желали с оружием в руках встать на защиту обители. Был сформирован отряд, приданный в помощь инвалидной команде под началом прапорщика Николая Никоневича. Вместе с прибывшим из Новодвинской крепости фейерверкером Викентием Друшлевским они каждый день проводили обучение инвалидов и добровольцев приемам штыкового боя и меткости стрельбы.

*Материал подготовили
Марина Осипенко, Инна Малахова
Альманах «Соловецкое море»,
№ 8, 2009 год*

Продолжение следует

ШКОЛА ДОБРА

Священник Димитрий Шишкин

Пожилая прихожанка нашего храма Анна Григорьевна рассказала о жизни своей семьи, о том, как простая, но искренняя вера помогала людям выживать в нечеловеческих условиях войны и социальных потрясений.

Бабушка Анны Григорьевны — «баба Параска» — была женщина простая, неграмотная, но крепко верующая и богомольная. Овдовела она рано, но успела народить шестерых детей (двух сынов и четырех дочек) и воспитывала их сама в вере, трудолюбии и благочестии. И, конечно, молилась за них. Муж ее, Алексей, погиб где-то под Краковом в Первую мировую. Известно, что после его гибели на хутор был возвращен его боевой конь со всей сбруей, это позволяет предполагать, что Алексей был казак, поскольку именно казаки обязаны были за свой счет на случай войны содержать коня со всем снаряжением.

По весне, в распутицу, баба Параска ходила пешком из Полтавской губернии в Киев на «Прощу», то есть на Прощеное воскресенье, поклониться святыням и испросить прощения у Бога за себя и своих детей. И вот с двумя ее сыновьями и с двумя внуками от этих сыновей случилось в жизни три чуда, о которых сохранилось семейное предание. И так получилось, что все эти три чуда связаны с военным временем.

Первый случай, который можно назвать чудом, произошел, когда младший сын, Григорий, который совсем не умел плавать, во время форсирования Днепра не только сумел переправиться на другой берег, но еще и остался жив. Перед тем, провозжая сына на фронт, баба Параска зашила в его гимнастерку 90-й псалом, именуемый в просторечье «Живые помощи». Причем, как я уже сказал, ни баба Параска, ни дети ее писать не умели, так что

Три чуда бабы Параски

молитву эту она специально диктовала кому-то из сельских грамотеев, и тот записывал от руки. Сын молитву во время переправы потерял, но сам выжил. И это несомненное чудо. Ведь во время переправы через Днепр творилось что-то страшное, невообразимое, когда не хватало катастрофически плавсредств и бойцы под шквальным огнем перебирались кто на чём, в лучшем случае на рыбацких лодках, а то и на самодельных плотах, бревнах, на оставшихся от разбомбленных хат воротах, держась за ящики от патронов. Очевидцы рассказывают, что вода в Днепре в прямом смысле этого слова была красной от крови и «кипела» от пузырьков воздуха, выходящего из легких погибших и утонувших бойцов. А ведь Днепр, прямо скажем, река немаленькая... По словам самого Григория, из его роты до противоположного берега добрались только три человека. И один из них был он — не умеющий плавать.

Вторая история произошла с младшим внуком бабы Параски Виктором. Тот на столе в хате заправлял керосином самодельный светильник (тогда делали такие «коптилки» из гильз от снарядов) и вот как-то нечаянно опрокинул этот светильник, керосин разлился по столу и загорелся. Парнишка растерялся, еще пару секунд — и начался бы страшный пожар.

И вдруг со стены сорвалась сама собою большая икона святителя Николая, упала плашмя на стол, сбила и погасила пламя.

Ну, а третья история (самая удивительная) произошла со старшим сыном бабы Параски Порфирием. В войну он, тогда уже взрослый мужик, ушел на фронт, а сына его, Николая, немцы угнали в Германию. Между тем Порфирий с боями дошел до какого-то немецкого города, и вот их подразделение расположилось в окрестностях этого города в усадьбе зажиточного бюргера. И отец в доме этого человека увидел на столике... фотокарточку своего сына. Он из этого бюргера едва душу не вытряс, пытаясь узнать, где сын и что с ним. Наконец через переводчика выяснилось, что сын попал в качестве работника к этому хозяину. И бюргер за трудолюбие и добрый нрав полюбил паренька как сына, даже, кажется, хотел после войны выдать за него свою дочь. Но сын не мог наслаждаться мирной жизнью и несколько раз убежал в надежде добраться «до своих». Два раза его ловили местные и из уважения к бюргеру возвращали обратно, а в третий раз он попался военным и его расстреляли. Но бюргер так полюбил его, что поставил портрет паренька на видном месте в доме. Вот так отец узнал о судьбе своего пропавшего без вести сына.

А теперь скажите мне, апологеты теории «случайностей», какова была вероятность того, что отец в страшной круговерти мировой войны, в чужой стране, в незнакомом доме увидит портрет своего сына и узнает о его судьбе? Уж лучше давайте помолчим с благоговением, чтобы своим суемудрием не оскорбить величие Божие и непостижимую глубину Его Промысла.

www.pravoslavie.ru

Вітаємо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у червні 2020 року:

священника Богдана Довбаку, настоятеля Пантелеймонівського храму міста Карлівка та благочинного Карлівського округу, з 30-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 12 червня;

священника Олексія Бабанського, настоятеля Хрестовоздвиженського храму села Лютенські Будища Зіньківського району, з 15-річчям з дня священницької хіротонії, яке він відзначатиме 12 червня;

священника Димитрія Кривенка, клірика Миколаївського храму міста Кобеляки, з 35-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 14 червня;

священника Олександра Терещука, настоятеля храму преподобного Олексія, людини Божої, села Сагайдак Шишацького району, з 5-річчям з дня священницької хіротонії, яке він відзначатиме 14 червня;

протоієрея Петра Товстяка, настоятеля Іоанно-Богословського храму міста Миргорода, з 60-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 22 червня;

протоієрея Димитрія Гнилоцира, настоятеля Благовіщенського храму села Федорівка Карлівського району, з 15-річчям з дня священницької хіротонії, яке він відзначатиме 26 червня;

протоієрея Миколая Попльонтаного, клірика Трьохсвятительського храму міста Горішні Плавні та викладача Полтавської Місіонерської Духовної семінарії, з 10-річчям з дня священницької хіротонії, яке він відзначатиме 27 червня;

ієродиякона Вікторина (Ярмака), насельника Спасо-Преображенського Мгарського монастиря, з 10-річчям з дня дияконської хіротонії, яке він відзначатиме 27 червня;

протоієрея Олександра Гуцуляка, настоятеля Троїцького храму села Вельбівка Гадяцького району, з 45-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 28 червня;

священника Євгенія Петренка, клірика Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря, з 30-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 29 червня.

У Свято-Макаріївському кафедральному соборі щосуботи об 11.00 проводяться заняття шахово-шашкового гуртка для дітей. Веде гурток протоієрей Олександр Дубовий. Запрошуються усі бажаючі.

Полтавська Місіонерська Духовна Семінарія запрошує на навчання

Правила прийому

Абітурієнти складають вступні іспити.

Вступник повинен ЗНАТИ:

основні Старо- та Новозавітні події; наступні молитви (твердо й осмислено):

початкові: Трисвяте по «Отче наш»; **вранішні:** «*Слава воставь...*», «*Бже, шчїстї мѧ грѣшнаго...*», «*Свѣтъ ѿггѧ...*»;

вечірні: «*Бже вѣчний...*», «*Всї держїтелє...*», «*Благѡ црѧ блгѧ мѧ...*», «*Аггѧ хрѣтовъ...*»;

Божій Матері: «*Бже дѡ радѡї сѧ*», «*Достѡно єсть*», «*Бже рѧнної вѡбѡдѧ...*»;

Символ віри, молитву святого Єфрема Сирїна, молитву перед Святим Причастям, Заповіді Мойсея (Декалог), Заповіді Блаженств, тропарі дванадесятих свят, 50-й і 90-й псалми, тропар свого святого і його житїє.

Базовим посібником для підготовки є «Закон Божий» видавництва Київської Митрополії 2010 року.

Вступник повинен УМІТИ:

чітко і грамотно читати церковнослов'янською мовою;

заспівати фрагмент богослужбового піснеспіву або куплет народної пісні.

Вступники іконописного відділення складають, крім загальних екзаменів, також екзамен з основ малюнка та іконописання. На екзамені вступник повинен скопіювати у кольорі зразок чи фрагмент ікони

(матеріал: акварель, гуаш або темпера за вибором, папір розміром 20x30 см). Вимоги до роботи: правильне розташування зображення на листі, передача характеру зображення, дотримання кольорових і світлотонових співвідношень. Час виконання — до 6 годин.

Прийом документів з 1 червня по 24 серпня.

Вступні екзамен

Стационар:

1. **ІКОНОПИСНЕ ВІДДІЛЕННЯ**
а) з основ малюнка та іконописання — 24 серпня;

б) співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами — 25 серпня.

2. **БОГОСЛОВСЬКО-МІСІОНЕРСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

а) співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами — 25 серпня.

3. **ВІДДІЛЕННЯ РЕГЕНТІВ-ПСАЛОМЩИКІВ**

а) прослуховування — 25 серпня;

б) співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами — 25 серпня.

Заочний сектор:

співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами богословсько-місіонерського факультету та відділення регентів-псаломщиків — 26 серпня.

Для допуску до вступних екзаменів абітурієнт повинен надати в канцелярію семінарії такі документи:

прохання на ім'я Ректора;

анкету;

автобіографію (пп. 1–3 заповнюються при подачі документів);

ксерокопію паспорта (стор. 1, 2, 11; одруженим також стор. 9 і 10) і свідоцтва про народження;

дві фотокартки 3x4 см;

довідку про Хрещення;

довідку про сімейний стан;

атестат про середню освіту (оригінал і копію);

довідку про стан здоров'я (форма 086-у, з обов'язковим записом психіатра) і карту щеплень;

рекомендацію приходського священника, затверджену єпархіальним архієреєм;

грамоту про зведення у священний сан (для абітурієнтів у священному сані);

сертифікат ЗНО;

військовий квиток або приписне свідоцтво (оригінал і копію);

Вступники на іконописне відділення повинні надати приймальній комісії зразки власних робіт (не менше трьох), бажано іконописного напрямку.

Початок навчального року — 1 вересня.

Наші координати

Поштова адреса:

ПМДС, вул. Конституції, 12, м. Горішні Плавні Полтавської області, 39803, Україна.

Телефони:

+38 (05348) 482-68;

+38 (05348) 484-06;

+38 (05348) 482-29.

Електронна пошта:

orth.mission.ua@gmail.com

Сторінка в Інтернеті:

http://mission.org.ua

Як проїхати до Полтавської Місіонерської Духовної Семінарії

Прямі авторейси до Горішніх Плавнів звершуються з міст: Києва, Харкова, Дніпра, Полтави. Отримати детальну інформацію і забронювати місце можна за телефонами: +38 (067) 995-56-88; +38 (067) 771-61-12 (ця інформація не є рекламою).

Якщо Ви проживаєте далеко від великого населеного пункту, з якого здійснюються прямі маршрути у місто Горішні Плавні Полтавської області, то Вам необхідно знайти найбільш зручний маршрут у місто Кременчук, розташоване за 20 км від Горішніх Плавнів. Зупинка автобусів, що прямують у Горішні Плавні, знаходиться поруч з Кременчуцьким залізничним вокзалом. Потрібна автобусна зупинка у Горішніх Плавнях — «Вул. Добровольського».

Богослужіння в Богородицькому Горбанівському монастирі

На честь святині землі Полтавської — Горбанівської ікони Божої Матері — освячено храм і утворено монастир на місці її знайдення, неподалік села Горбанівка, біля Баронівських ставків. Поруч б'є святе джерело, що з'явилося, за переданням, після знайдення ікони.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у храмі обителі звершуються такі богослужіння:

понеділок: 8.00 — молебень Пресвятій Богородиці;

вівторок: 8.00 — подячний молебень Господу за акафістом «Слава Богу за все»;

середа: 8.00 — молебень з акафістом перед іконою святиителя Луки Кримського;

четвер: 8.00 — молебень з акафістом перед Горбанівською

іконою Божої Матері та освяченням води;

п'ятниця: 8.00 — читання акафіста Пресвятій Богородиці, **16.00** — вечірне богослужіння;

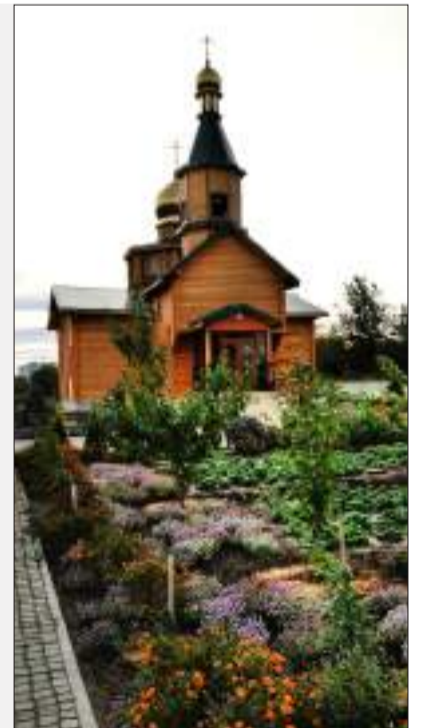
субота: 8.00 — Божественна літургія, **16.00** — всенічне бдіння; **неділя: 7.00** — рання Божественна літургія; **9.00** — пізня Божественна літургія.

У святкові дні Божественна літургія о **8.00**, напередодні всенічне бдіння о **16.00**.

Початок окремих богослужінь може бути змінено, про що буде оголошено в храмі напередодні.

По недільних днях працює монастирська лавка, в якій можна скуштувати смачну монастирську випічку.

Для дітей по завершенні літургії працює недільна школа.

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №11359–232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-б, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 67-57-72.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: диякон Марк Кучеренко, Володимир Педан.

Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 3000 прим. Замовлення №2053305. Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст». 69057, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, 16. Тел. (061) 228-10-30.

